

Ιόνιο Πανεπιστήμιο
Τμήμα Μουσικών Σπουδών

“Η ταχύρρυθμη εκμάθηση κιθάρας με εναλλακτικό κούρδισμα για συνοδεία τραγουδιών: Μελέτη περίπτωσης ομάδας εφήβων ηλικίας 13-17 ετών.”

Σπανού Γεωργία

A.M: 2012042

Πτυχιακό μάθημα 1: Ειδικά θέματα ψυχολογίας της μουσικής

Υπεύθυνη καθηγήτρια: Ιωάννα Ετμεκτσόγλου

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Περίληψη.....	3
Εισαγωγή.....	3-4
Μουσική μέσα και έξω απ'το σχολείο.....	4-5
Λειτουργίες της μουσικής.....	5
Οι μουσικές προτιμήσεις των νέων.....	6
Κιθάρα και έφηβοι.....	6- 8
Εναλλακτικό κούρδισμα κιθάρας σε Open G.....	8-9
Η κιθάρα ως όργανο συνοδείας σε εκπαιδευτικά και θεραπευτικά πλαίσια	9-10
Μεθοδολογία ταχύρρυθμου προγράμματος κιθάρας.....	10-12
Βιβλιογραφία.....	13

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ρεπερτόριο.....	15
Συνέντευξη/ καταγραφή focus group.....	16-22
Θεματική Ανάλυση.....	23-33

Περίληψη

Πλήθος ερευνών αναφέρει ότι η μουσική είναι ένας σημαντικός παράγοντας στη ζωή των εφήβων. Η ενασχόληση με τη μουσική, μπορεί να επιδράσει θετικά ή αρνητικά τη διάθεσή τους, ενώ μπορεί να επηρεάσει με ποικίλους τρόπους τη ζωή και την καθημερινότητά τους. Παράλληλα, η κιθάρα θεωρείται δημοφιλές όργανο σε αυτές τις ηλικίες που την επιλέγουν είτε μέσα, είτε έξω απ' το πλαίσιο του σχολείου. Επίσης, οι μουσικές προτιμήσεις, σε μεγάλο βαθμό, μπορούν να προσδιορίσουν την ταυτότητα των νέων. (Tekman, 2009). Η παρούσα εργασία αποτελεί μελέτη περίπτωσης ομάδας τριών εφήβων, οι οποίοι συμμετείχαν σε τετράμηνο πρόγραμμα εκμάθησης κιθάρας με εναλλακτικό κούρδισμα (σε G minor). Τα μαθήματα γίνονταν σε εβδομαδιαία βάση και στόχος ήταν η διδασκαλία τραγουδιών με συνοδεία κιθάρας. Η επιλογή του ρεπερτορίου βασίστηκε σε δικές τους μουσικές προτιμήσεις. Επιπλέον μια συνέντευξη (που πραγματοποιήθηκε δύο χρόνια μετά), με τη μορφή focus group, έφερε στην επιφάνεια απαντήσεις μεταξύ άλλων: για τη σημαντικότητα της μουσικής στη ζωή τους και για την επιλογή της κιθάρας ως όργανο εκμάθησης και έκφρασης. Τα ερευνητικά εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν ήταν: ημερολόγια της διδάσκουσας από τα μαθήματα, ενώ για να προκύψουν οι βασικές θεματικές, έγινε ανάλυση περιεχομένου του υλικού από το focus group.

Λέξεις-κλειδιά

μουσική, έφηβοι, ενασχόληση, κιθάρα, μουσικές προτιμήσεις, ταυτότητα, εναλλακτικό κούρδισμα

Εισαγωγή

Στην παρούσα εργασία, αρχικά, ερευνάται η σημασία που έχει η μουσική για έναν έφηβο και τα θέματα που καλύπτει η βιβλιογραφία, σχετικά με τη μουσική και την εφηβεία. Αυτά είναι: η μουσική μέσα και έξω απ' το σχολείο (ακρόαση της μουσικής, μουσική εκμάθηση και μουσική εκτέλεση), και οι λειτουργίες της μουσικής, στη ζωή και την καθημερινότητά τους, όπως για παράδειγμα, η διαχείριση συναισθημάτων, και η ταυτότητα. Οι μουσικές προτιμήσεις, φαίνεται να παίζουν σημαντικό ρόλο και στις λειτουργίες και στους τρόπους που χρησιμοποιούν τη μουσική. Ενισχύουν τη σχέση εφήβων με τη μουσική, καθώς σε αυτή την ηλικία, είναι σημαντικό να εκφράζουν τις επιθυμίες τους, ώστε να μη χάνουν το ενδιαφέρον τους. Η ταυτότητα, επίσης παίζει σπουδαίο ρόλο καθώς μέσα απ' τις μουσικές προτιμήσεις και επιλογές, οι νέοι εκφράζουν το πώς νιώθουν και το ποιοι θέλουν να είναι, φτιάχνοντας μια εικόνα για τον έξω κόσμο. Οι έφηβοι, όσον αφορά την ακρόαση της μουσικής, είναι επιλεκτικοί, και τείνουν να έχουν ως πρότυπα αγαπημένους καλλιτέχνες και τραγουδία, που συνήθως προκύπτουν από την ποπ και τη ροκ σκηνή. Παράλληλα, επιθυμούν να μπορούν να παίζουν με επιτυχία τα αγαπημένα τους κομμάτια και μια απ' τις πιο συνηθισμένες επιλογές εκμάθησης οργάνου είναι η κιθάρα. (Seifried, 2006)

Η κιθάρα, εμφανίζεται σε διάφορες μορφές (ακουστική, κλασική, ηλεκτρική) και οι έφηβοι, δίνουν αρκετή σημασία, στο ποια απ' αυτές, τους ταιριάζει περισσότερο. (Gustafson, 1996). Κι επειδή, όπως προαναφέρθηκε, είναι σημαντικό για εκείνους το να παίζουν την αγαπημένη τους μουσική, πολλές φορές, καταφεύγουν στο να βρίσκουν υλικό από το διαδίκτυο για να μπορούν να συνοδεύουν επιτυχώς τα αγαπημένα τους κομμάτια. Μια μέθοδος που ερευνάται στην εργασία αυτή, και αφορά στη συνοδεία τραγουδιών με κιθάρα, είναι η εκμάθηση με εναλλακτικό κούρδισμα σε σολ μινόρε (g minor).

Η εφαρμογή που αναλύεται στην εργασία αυτή, είναι ένα ταχύρρυθμο πρόγραμμα μαθημάτων κιθάρας με εναλλακτικό κούρδισμα (g minor), που πραγματοποιήθηκε σε αίθουσα μουσικών δράσεων στην Κέρκυρα, σε ομάδα τριών εφήβων ηλικίας 13-17 ετών. Έπειτα από δύο χρόνια, οι ίδιοι έφηβοι ξαναβρέθηκαν, αυτή τη φορά ως συμμετέχοντες σε μια συνέντευξη με τη μορφή focus group, και εκεί συζητήσαν μεταξύ άλλων, για τη σημασία της μουσικής ομάδας, για την κιθάρα ως όργανο εκμάθησης, για την ενασχόληση τους με τη μουσική, αλλά και για τις μουσικές τους προτιμήσεις και κατά πόσο αυτές έχουν αλλάξει ή όχι, έπειτα από τη συμμετοχή τους στο πρόγραμμα.

Μουσική Μέσα και Έξω απ'το Σχολείο

Ένας απ'τους βασικούς άξονες που καλύπτει η βιβλιογραφία σχετικά με τη μουσική και τους εφήβους, αφορά στη μουσική μέσα και έξω απ' το σχολείο. Πολλοί ερευνητές έχουν αφοσιωθεί στο κομμάτι της μουσικής ως μάθημα στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και τα προβλήματα σχετικά με τη βαρύτητα που έχει δοθεί στο μάθημα, την προσέγγιση του μαθήματος απ' τους καθηγητές προς τους μαθητές, αλλά και την αντιμετώπιση του απ'τους ίδιους τους μαθητές. Για παράδειγμα, οι έρευνες μελετούν τη φιλοσοφία που υπάρχει τα τελευταία χρόνια απ'την πλευρά των εκπαιδευτικών στο να διδάσκουν ρεπερτόριο αποκλειστικά γύρω απ'την κλασική μουσική, κάνοντας τους μαθητές να στρέφονται και να αναζητούν τη μουσική έξω απ'το σχολείο. Η μουσική έξω απ'το σχολείο γίνεται περισσότερο δημοφιλής, καθώς οι νέοι, έχουν την ελευθερία να επιλέξουν τη μουσική που είτε θα παίζουν, είτε θα ακούσουν.

Στη Μεγάλη Βρετανία το 2000, οι Hargreeves, Marshall και North, πραγματοποίησαν μία έρευνα, όπου δόθηκαν ερωτηματολόγια σε 22 σχολεία της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και συγκεκριμένα σε 2465 μαθητές και των δύο φύλων, ηλικίας 13-14 ετών και τα αποτελέσματα έδειξαν ότι οι έφηβοι καταναλώνουν κατά μέσο όρο 2,45 ώρες την ημέρα ακούγοντας μουσική. Σε σύγκριση με άλλες δραστηριότητες, προτιμούσαν περισσότερο να ακούνε μουσική και να παρακολουθούν τηλεόραση. Επίσης, ένα 50% δήλωσε ότι παίζει ή ότι έχει παίζει στο παρελθόν κάποιο μουσικό όργανο. Η ποπ και η χορευτική μουσική μεταξύ όλων των υπόλοιπων ειδών μουσικής, ήταν αυτές που είχαν τους περισσότερους υποστηρικτές, ενώ αυτές με τις λιγότερες προτιμήσεις ήταν η κλασική μουσική και η όπερα. Οι λόγοι για τους οποίους οι μαθητές, ακούνε ποπ μουσική είναι: τους ευχαριστεί, νιώθουν δημιουργικοί, αισθάνονται καλύτερα, ξεφεύγουν από την ανία, αισθάνονται "cool", ανακουφίζονται απ'το άγχος και το στρες και φτιάχνουν μια εικόνα για τον εαυτό τους. Αξίζει να αναφερθεί, ότι ο μοναδικός λόγος που οι έφηβοι ακούνε ή παίζουν κλασική μουσική σχετίζεται με την επιθυμία τους, να ευχαριστήσουν τους γονείς και τους καθηγητές τους.

Λίγα χρόνια μετά, και συγκεκριμένα το 2003, ο Hargreeves μαζί με τους Marshall, Tarrant, Lamont, πραγματοποίησαν άλλη μια έρευνα με ερωτηματολόγια και focus groups, σε 1479 μαθητές ηλικίας 8-14 ετών, όπου δεν άλλαξαν κατά πολύ τα δεδομένα που είχαν αναλυθεί στην προηγούμενη έρευνα και πιο συγκεκριμένα: η ακρόαση της μουσικής, έδειξε να είναι αρκετά σημαντική για τη ζωή των μαθητών, ενώ η μουσική έξω απ' το σχολείο, είχε μεγαλύτερη δυναμική απ' ότι η μουσική μέσα στο σχολείο.

Οι Hargreeves και Marshall, σε ένα άρθρο τους, αναφέρουν τη διαφορά μεταξύ της μουσικής ταυτότητας, MII, (Music in identity) και της ταυτότητας στη μουσική, IIM (Identities in Music). Η ταυτότητα στη μουσική (IIM), έχει να κάνει με την ιδιότητα που έχει κάποιος μες στην κοινωνία και την κουλτούρα του, σε σχέση με τη μουσική, όπως για παράδειγμα ένας συνθέτης, ένας καθηγητής μουσικής, ένας μαέστρος κλπ. Αντίθετα, η μουσική στην ταυτότητα (MII), αφορά το πως η μουσική διαμορφώνει κάποιες πτυχές, σχετικά με την εικόνα που φτιάχνει κάποιος για τον εαυτό του, αλλά και πως μέσα απ'τις ακουστικές επιλογές, ένας έφηβος κατανοεί τον εαυτό του και

τους άλλους ανθρώπους. (Παπαπαναγιώτου, 2007)

Λειτουργίες της Μουσικής

Οι λειτουργίες της μουσικής, είναι ο δεύτερος βασικός άξονας που καλύπτει η βιβλιογραφία σχετικά με την εφηβεία και τη μουσική, και απεικονίζει τις επιδράσεις που έχει η μουσική στη ζωή και την καθημερινότητά των εφήβων. Η Laiho (2004), σε άρθρο της, παρουσιάζει, τέσσερις παράγοντες που επηρεάζονται από τη σχέση μουσικής-εφήβων και είναι: η ταυτότητα, οι ενδοπροσωπικές σχέσεις, το συναισθηματικό πεδίο και η ενεργή συμμετοχή στην κοινωνία. Επιπροσθέτως, ο Miranda, (2013), αναφέρει επτά παράγοντες που αφορούν στο ρόλο της μουσικής στην ανάπτυξη των εφήβων και αυτοί είναι: η ταυτότητα, η κοινωνικότητα, η ρύθμιση και διαχείριση των συναισθημάτων, η προσωπικότητα και τα κίνητρα, το φύλο και η νεανική ανάπτυξη.

Έρευνες έχουν υποστηρίξει, ότι οι έφηβοι, ακούνε μουσική, ώστε να μπορέσουν να διαχειριστούν τα συναισθήματά τους. Η μουσική είναι μια ισχυρή επιρροή για τους νέους, που καταναλώνουν μουσική σε μεγάλο βαθμό και τη θεωρούν σημαντικό στοιχείο για τη ζωή τους.

(βλ. στο Saarikalio & Erkkila, 2007). Η Mc Ferran (2011), αναφέρει ότι τα συναισθήματα στη σχέση μουσικής-εφήβων παίζουν μεγάλο ρόλο, και οι νέοι ακούγοντας μουσική, λαμβάνουν θετικές επιρροές για τη ζωή τους, τους προκαλεί ευχαρίστηση, ενώ καταφέρνουν να αντιμετωπίσουν δύσκολες καταστάσεις. Η μουσική που ακούνε οι νέοι, περιγράφει θεματολογία σχετικά με την ταυτότητα, τη θρησκεία, την αυτονομία, τις οικογενειακές αξίες, τη σεξουαλικότητα, την ατομικότητα, την κοινωνική αλλαγή, τα ναρκωτικά, το αλκόολ, τον χορό. Σε μια αδημοσίευτη έρευνα που πραγματοποιήθηκε στην Αυστραλία απ' τη Mc Ferran και άλλους συνεργάτες της, εξετάστηκε, ότι οι έφηβοι ακούνε τη μουσική που τους ταιριάζει και βελτιώνει τη διάθεση τους. Για να πραγματοποιήσουν την έρευνα αυτή, τους ρώτησαν ποια είδη μουσικής επέλεξαν να ακούσουν όταν αισθάνονταν χαρούμενοι, λυπημένοι, αγχωμένοι, θυμωμένοι ή βαρεστημένοι.

Οι (North, 2000; Saarikalio & Erkkila, 2007), επισημαίνουν ότι η μουσική είναι μια βασική πηγή για τους εφήβους, η οποία καλύπτει τις συναισθηματικές τους ανάγκες. Επίσης ακούνε μουσική ώστε να ανακουφιστούν από την ένταση και το στρες και να ξεφύγουν απ' τις ανησυχίες, με λίγα λόγια να μπορούν να αντιμετωπίσουν το άγχος. (βλ. Στο Gantz, Gartenberg, Pearson, & Shiller, 1978). Ο North, με άλλους συνεργάτες του το 2000, περιέγραψαν τους λόγους για τους οποίους οι νέοι ακούνε μουσική:

- για να δημιουργήσουν μια εικόνα στην κοινωνία
- για να ικανοποιήσουν τις συναισθηματικές τους ανάγκες
- για να διασκεδάσουν (στο Miranda, 2013)

Μουσικές Προτιμήσεις των Νέων

Οι μουσικές προτιμήσεις προσδιορίζουν σε μεγάλο βαθμό την προσωπικότητα του ατόμου. (Tekman, 2009). Η μουσική που επιλέγει ένας έφηβος να ακούσει, χαρακτηρίζει την προσωπικότητά του, ποιος θέλει να είναι αλλά και ποιος θέλει να γίνει. Μέσα απ' τα τραγούδια, οι νέοι εκφράζουν τα συναισθήματά τους και όσα τους είναι δύσκολο να εξωτερικεύσουν με λόγια στους άλλους. Ακριβώς γι' αυτό το λόγο δίνουν ιδιαίτερη σημασία και στους στίχους των τραγουδιών. Όπως αναφέρθηκε και στην έρευνα στη Μεγάλη Βρετανία το 2000, οι έφηβοι, αναζητούν τη μουσική έξω απ' το σχολείο και προτιμούν να βρίσκουν τραγούδια στο διαδίκτυο και να τα καταναλώνουν μέσω των πολυάριθμων συσκευών (tablet, smartphones). Χρησιμοποιούν ακόμη, πολλές εφαρμογές, ανταλλάσσοντας και μοιράζοντας τη μουσική που αγαπάνε δημόσια και

με αυτό τον τρόπο επικοινωνούν με τους φίλους τους, αλλά και επηρεάζονται από τις νέες τάσεις στη μουσική βιομηχανία. Για παράδειγμα, όπως φανερώνουν και οι έρευνες, οι νέοι, τις τελευταίες δεκαετίες, είχαν την τάση να υποστηρίζουν περισσότερο την ποπ και ροκ μουσική, ενώ τα τελευταία χρόνια, αρκετά δημοφιλή έχουν γίνει και άλλα είδη όπως η dance και η r'n'b. Ένα είδος μουσικής που δημιουργήθηκε το 2002, από δύο Νορβηγούς στην εφηβική τους ηλικία κι έχει εξελιχτεί μέσω του διαδικτύου, είναι η nightcore μουσική. Το nightcore είναι σαν ένα ρεμίζ σε γνωστά τραγούδια από την ποπ και χορευτική κυρίως σκηνή, όπου γίνεται μετατροπή στο τονικό ύψος ενώ ανεβαίνει και η ταχύτητα. (Winston, 2017). Υπάρχουν προγράμματα στο ίντερνετ όπου οι νέοι μπορούν να φτιάξουν και να "πειράξουν" μόνοι τους κομμάτια και να τα μετατρέψουν σε nightcore μορφή. Τα τραγούδια αυτά τα ανεβάζουν σε κανάλια στο youtube, χρησιμοποιώντας εικόνες από ιαπωνικά cartoon τα anime. Ένα ακόμα είδος που απέκτησε φήμη τα τελευταία χρόνια απ' τα social media είναι η k-pop (κορεάτικη ποπ), ένα απ' τα τραγούδια που γνώρισε μεγάλη επιτυχία και ανήκει σε αυτή την κατηγορία είναι το "Gagmam style", ένα τραγούδι που κυκλοφόρησε το 2012, από έναν Κορεάτη μουσικό τον Psy. Παρατηρείται λοιπόν ότι εφόσον η τεχνολογία εξελίσσεται, υπάρχουν νέες τάσεις και νέα είδη έρχονται στο προσκήνιο και επηρεάζουν τα γούστα της νεολαίας.

Πέρα όμως από την ακρόαση της μουσικής, οι έφηβοι ενδιαφέρονται και ελκύονται από την ικανότητα του να μπορούν να παίξουν ή να φτιάξουν μουσική και κυρίως με πρακτικούς τρόπους. Ένα απ' τα πιο δημοφιλή μουσικά όργανα που επιλέγουν για να μάθουν να παίζουν τα αγαπημένα τους τραγούδια είναι η κιθάρα, ένα όργανο που μπορεί να μεταφερθεί εύκολα, ενώ χαρακτηρίζεται από την ατομική της φύση και την επανάσταση, γι' αυτό άλλωστε και τους ελκύει σαν όργανο. (Seifried, 2006)

Κιθάρα και Έφηβοι

Η κιθάρα μπορεί να χαρακτηριστεί γύρω απ' την ατομικότητα αλλά και γύρω απ' την κοινότητα.

Μία κιθάρα μόνη της μπορεί να σολάρει ή να συνοδεύει τραγούδια με ή χωρίς άλλα όργανα, δυο κιθάρες μπορούν να δημιουργήσουν ντουέτο ή να αυτοσχεδιάσουν, τρεις και πάνω να αντιστοιχούν σε ένα μουσικό σύνολο, ενώ πολλές κιθάρες φτιάχνουν μια ορχήστρα κιθάρων.

Σύμφωνα με τον Gustafson (1996), δεν υπάρχει άλλο μουσικό όργανο που να είναι πολυχρηστικότερο από την κιθάρα. Η κιθάρα έχει διάφορα στιλ: την κλασική κιθάρα (nylon-string), την ακουστική (steel-string) και την ηλεκτρική κιθάρα. Οι έφηβοι ενθουσιάζονται με τα διαφορετικά στιλ και ψάχνουν να βρουν ποιο τους ταιριάζει περισσότερο. Η κλασική κιθάρα είναι ειδική για τη μελωδία και για την τεχνική, ενώ η ακουστική και η ηλεκτρική, λόγω της ταστιέρας που είναι στενόμακρη σε αντίθεση με την κλασική, έχει μεγαλύτερη ευκολία για τις αλλαγές στο αριστερό χέρι. Τα δυο χέρια, συνεπώς, έχουν διαφορετικές λειτουργίες το καθένα ταυτόχρονα: το δεξί χρησιμοποιείται για το ρυθμό, ενώ το αριστερό για τα κρατήματα και τη δαχτυλοθεσία. Η κιθάρα θεωρείται απ' τα πιο δημοφιλή όργανα στη σύγχρονη εποχή καθώς διαθέτει κάποια χαρακτηριστικά όπως η εύκολη μεταφορά της και η ιδιωτική της φύση (βλ. στο Kennedy, 2001), Σε αυτή την ηλικία, άλλωστε η ελευθερία και η ιδιωτικότητα είναι χαρακτηριστικά στοιχεία. Η μουσική βιομηχανία και τα μέσα μαζικής ενημέρωσης επηρεάζουν σε μεγάλο βαθμό τις μουσικές προτιμήσεις των εφήβων και γι' αυτόν επίσης το λόγο η κιθάρα είναι δημοφιλής, γιατί είναι σημαντικό για τους έφηβους να μπορούν να παίξουν με επιτυχία τα αγαπημένα τους τραγούδια. Επίσης η κιθάρα μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να παιχτούν πολλά είδη μουσικής και στιλ.

Κατά την περίοδο του σχολείου οι μαθητές βιώνουν συναισθηματικές και φυσικές αλλαγές και εμπλέκονται σε μια αναζήτηση για την ταυτότητά τους. Σύμφωνα με τον Gustafson (1996), και την εφαρμογή του σε μια τάξη κιθάρων σε σχολείο στις Η.Π.Α, οι μαθητές της κιθάρων πρέπει:

➔ να έχουν ευθύνη και σεβασμό απέναντι στους συμμαθητές τους

- ➔ να δίνουν βάση στην αρμονία, το ρυθμό και τη μελωδία
- ➔ να μπορούν να εκφραστούν και ατομικά και ομαδικά
- ➔ να αποδεχτούν την ποικιλία στη μουσική από τα διάφορα στιλ και εποχές
- ➔ να ετοιμαστούν για την τελική παράσταση

Η ταυτότητα της ομάδας είναι εξίσου σημαντική σε αυτή την ηλικία. Από το χρόνο τον οποίο αφιερώνει ένας μαθητής για την εξάσκηση του στην κιθάρα, φανερώνεται η προσωπική έκφραση και η ομαδική ευθύνη που τον διακατέχει. Οι μαθητές κιθάρας, έχουν την ευκαιρία να εργαστούν μέσα σε μια ομάδα, όταν συμμετέχουν σε ένα σύνολο ή ορχήστρα με κιθάρες. Μαθαίνουν να λειτουργούν μέσα στην ομάδα, να αλληλεπιδρούν και να συνεργάζονται, ενώ ταυτόχρονα μπορούν να βελτιώνουν και τα δικά τους τεχνικά ζητήματα όσον αφορά στα μέρη που παίζουν στις παρτιτούρες τους. Οι μαθητές κιθάρας, βλέπουν τον εαυτό τους να αντανakλάται μέσα στην μουσική που ακούνε ή παίζουν. (Seifried, 2006) Το μάθημα της κιθάρας είναι για αυτούς, ένα μέρος στο οποίο νιώθουν άνετα και αποδεκτοί απ'τους άλλους. Μέσα από το μάθημα της κιθάρας, γίνονται πιο ανοιχτόμυαλοι όσον αφορά και άλλα είδη μουσικής, ακούνε τη μουσική πιο προσεκτικά, και ακούγοντας ένα τραγούδι προσπαθούν να ανιχνεύσουν τις συγχορδίες που παίζονται στο εκάστοτε κομμάτι. Η μουσική διευρύνει τους ορίζοντές τους και γίνονται καλύτεροι κριτές μέσα απ'τη μουσική ακρόαση. Όσον αφορά την ταυτότητα της ομάδας, κάποιος από τους μαθητές κιθάρας που συμμετείχαν σε focus group σε σχολείο στην Αμερική, δήλωσαν ότι η μουσική φέρνει τους ανθρώπους πιο κοντά και είναι ευκολότερο να τους μάθεις και να τους κατανοήσεις, ενώ με βάση τη μουσική που ακούει ο καθένας, να αναγνωρίσεις κάποια πράγματα για την προσωπικότητα του. Ένας απ'τους μαθητές (Mark) που έλαβαν μέρος στο focus group δήλωσε: *Η μουσική, είναι ένας τρόπος να αντιληφθείς ποιος είσαι και την κατάσταση στην οποία βρίσκεσαι. Είναι καταπληκτικό... Σε κάνει να βλέπεις τον εαυτό σου και να λες, ει, αυτός είμαι εγώ! (...)* Μέσα απ'τη μουσική μαθαίνεις απ'τα λάθη κάποιου άλλου και προσπαθείς να μην μπλεχτείς και εσύ σε μια τέτοια κατάσταση...

Οι μαθητές κιθάρας, βρίσκουν την ανάγνωση αφόρητη, γιατί πρέπει να συμβιβαστούν με θέματα όπως η σωστή θέση του οργάνου και η στάση σώματος, η εκμάθηση ρεπερτορίου και η σημειογραφία και τεχνικές όπως η παραγωγή ήχου. Έτσι καταφεύγουν σε δύο πρακτικές μεθόδους που είναι αρκετά δημοφιλείς και χρησιμοποιούνται τις τελευταίες δεκαετίες και είναι οι: tablature (ταμπλατούρα), που έχει να κάνει με τη μελωδία, και τα chord diagrams, που αφορούν τα ακόρντα (αρμονία) των τραγουδιών. Και οι δύο μέθοδοι, προτείνονται για αρχάριους και αυτοδίδακτους μαθητές, καθώς και οι δυο τρόποι απεικονίζουν πιστά τη θέση που πρέπει να έχουν τα δάχτυλα. Με αυτόν τον τρόπο, ακόμη κι αν κάποιος δεν έχει βασικές γνώσεις θεωρίας της μουσικής, μπορεί να παίζει, δίχως να γνωρίζει ποιες νότες χρησιμοποιεί.

Στην ταμπλατούρα, ο πίνακας περιλαμβάνει τις έξι χορδές της κιθάρας οριζόντια και οι νότες συμβολίζονται με αριθμούς. Στα chord diagrams, τα πινακάκια, επίσης προβάλλουν τις έξι χορδές σε κάθετη μορφή, και εκεί η δαχτυλοθεσία, συμβολίζεται με βουλίτσες για τοποθέτηση στα τάστα.

```

E|-----|-----|-----|-----|
B|-----|-----|3---3--0---|1---1---|
G|0-2--0---|0-2-0---|-----|-----0---|
D|-----2---|-----2---|-----|-----|
A|-----|-----|-----|-----|
E|-----|-----|-----|-----|
  Silent night, Holy night. All is calm, all is bright.

```

```

E|-----|-----|-----|-----|
B|-----|1-0---|-----|-----|
G|2---2---|2---2---|0-2---0-|-----|
D|-----|-----|-----|2---|
A|-----|-----|-----|-----|
E|-----|-----|-----|-----|
  Round young virgin, mother and Child,

```

```

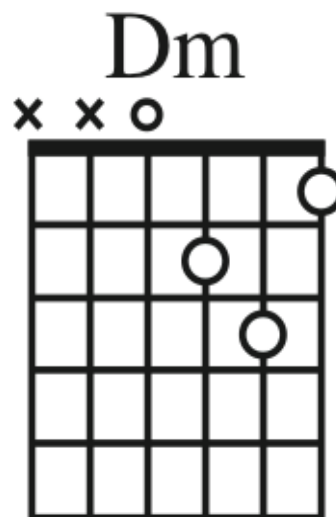
E|-----|-----|-----|-----|
B|-----|1-0---|-----|-----|
G|2-2---|2---2---|0-2---0-|-----|
D|-----|-----|-----|2---|
A|-----|-----|-----|-----|
E|-----|-----|-----|-----|
  Holy infant so tender and mild.

```

```

E|-----|1-----|0---|-----|-----|
B|3---3---|3--0-|1---|1-----|-----|
G|-----|-----|0---|0-----|-----|
D|-----|-----|-----|2---|3--0-|-----|
A|-----|-----|-----|-----|3---|
E|-----|-----|-----|-----|
  Sleep in heavenly peace, Sleep in heavenly peace.

```


Εικόνα 1 (αριστερά) : tab, ταμπλατούρα (πηγή από Pinterest)

Εικόνα 2 (δεξιά): chord diagram (πηγή από Pinterest)

Εναλλακτικό Κούρδισμα (Open G tuning)

Το κούρδισμα της εξάχορδης κιθάρας αποτελείται από τις νότες:

6η	5η	4η	3η	2η	1η
M ₁	Λα	Ρε	Σολ	Σι	M ₁
E	G	D	G	B	E

Πολλές φορές χάριν της τεχνικής, του αυτοσχεδιασμού ή και για άλλους λόγους, πολλοί μουσικοί αυτοδίδακτοι και μη, χρησιμοποιούν εναλλακτικά κουρδίσματα. Στο Alternate Tuning Guide του Bill Sethares, περιγράφονται αναλυτικά όλα τα εναλλακτικά κουρδίσματα και οι δαχτυλοθεσίες σε πίνακες και διαγράμματα. Ένα απ'τα πιο γνωστά εναλλακτικά κουρδίσματα στην κιθάρα είναι το Open G tuning (D-G-D-G-B-D). Το κούρδισμα αυτό, χρησιμοποιείται κυρίως στη μουσικοθεραπεία, έχει γίνει χρήση του όμως και σε γνωστά συγκροτήματα όπως οι Rolling Stones (ο κιθαρίστας τους Keith Richards κάνει χρήση του Open G, σε κάποια κομμάτια τους), αλλά και στην μουσική των blues. Η μετατροπή απ' το κούρδισμα της κιθάρας σε Open G, γίνεται μεταφέροντας την 6η και 1η χορδή ένα τόνο κάτω (μία νότα), από Μι σε Ρε και την 5η χορδή από Λα σε Σολ. Η 2η, 3η και 4η μένουν ως έχουν. Με αυτόν τον τρόπο έχουμε μια σολ ματζόρε σε ανοιχτές χορδές, ενώ πολύ εύκολα γίνεται μετάβαση σε βασικές συγχορδίες της κλίμακας (σολ, ντο, ρε) και χρησιμοποιώντας το δείκτη του αριστερού χεριού, παίζοντας στο 5ο και στο 7ο τάστο αντίστοιχα, σε όλες τις χορδές κατά μήκος.

Η Turner (2009), στο βιβλίο της "Smartstart guitar" δείχνει με αναλυτικό τρόπο το κούρδισμα, και η χρήση του προτείνεται σε αρχάριους μαθητές κιθάρας και σε μικρά παιδιά. Χαρακτηριστικό παράδειγμα που αναφέρεται σε αυτό το εγχειρίδιο, είναι πως να απομνημονεύσουν τα παιδιά τις νότες του κουρδίσματος, δίνοντας τους το ακόλουθο πινακάκι:

6η	5η	4η	3η	2η	1η
<u>D</u> -ad	<u>G</u> -ive	<u>D</u> -ogs	<u>G</u> -reat	<u>B</u> -ig	<u>D</u> -inners

Και στο βιβλίο της Turner, αλλά και σε βίντεο στο διαδίκτυο από εκπαιδευτικούς ή και ερασιτέχνες κιθαρίστες, αναλύεται αρχικά η διαδικασία που ακολουθείται για να κουρδίσει κάποιος την κιθάρα είτε με το αυτί είτε με το κουρδιστήρι. Στη συνέχεια προτείνονται διάφορες τοποθετήσεις για το αριστερό χέρι, ενώ στο δεξί, προτείνονται κάποιοι απλοί ρυθμοί για να είναι αποτελεσματικότερη η χρήση της κιθάρας για συνοδεία με τραγούδι.

Η Κιθάρα ως Όργανο Συνοδείας σε Εκπαιδευτικά και Θεραπευτικά Πλαίσια

Η κιθάρα είναι ένα όργανο συνοδείας που χρησιμοποιείται στη γενική μουσική εκπαίδευση, τη μουσικοθεραπεία και σε διάφορες ομάδες, ενώ μπορεί να παιχτεί από πολλούς, είτε έχουν βασικές γνώσεις μουσικής, είτε όχι (βλ. Στο Gregory, 2004). Στη μουσική εκπαίδευση και στη μουσικοθεραπεία, μια απ' τις βασικές δεξιότητες για τους μαθητευόμενους που πρόκειται να εξειδικευτούν, είναι να μπορούν να τραγουδούν επιτυχώς με τη συνοδεία κιθάρας (accompaniment) (Silverman, 2011). Οργανισμοί για τη μουσικοθεραπεία, όπως το AMTA (American Music Therapy Association), παρέχουν μία λίστα από δεξιότητες για την κιθάρα όπως: το strumming και το finger picking που είναι τεχνικές παιχνιδιού για το δεξί χέρι, κούρδισμα με το συμβατικό τρόπο, αλλά και σε εναλλακτικά κουρδίσματα, εκτέλεση ενός συγκεκριμένου ρεπερτορίου από παραδοσιακή και εμπορική μουσική με ή χωρίς παρτιτούρα, εναρμόνιση και μεταφορά τονικότητας σε διάφορες συνθέσεις. Επίσης το τραγούδι θεωρείται βασική ικανότητα για τη συνοδεία με κιθάρα (βλ. στο Silverman, 2011). Για τους αρχάριους μαθητές κιθάρας, έχουν σχεδιαστεί κατά καιρούς, από διάφορους ερευνητές, κλίμακες αξιολόγησης, που αφορούν τη συνοδεία τραγουδιών (songleading)

Οι Gregory & Belgrave (2009), έφτιαξαν μία κλίμακα αξιολόγησης, που είχε τρεις στόχους:

- ➔ να παίζουν οι αρχάριοι μαθητές κιθάρας, βασικές συγχορδίες της κλίμακας, από μνήμης
- ➔ να μπορούν να διαβάζουν συγχορδίες, σ' ένα άγνωστο τραγούδι

➔ να συνοδεύουν τον εαυτό τους με κιθάρα, τραγουδώντας μέσα σε μια ομάδα

Κάτι ανάλογο, δημιουργήθηκε στην Αμερική, από τον Silverman (2011), με την κλίμακα αξιολόγησης (GSPS)= Guitar Songleading Performance Scale), όπου στόχος της ήταν να δοθεί ανατροφοδότηση για το αν η κιθάρα, είναι ένα κατάλληλο και αξιόπιστο όργανο για συνοδεία τραγουδιών. Η κλίμακα αυτή σχεδιάστηκε ειδικά για παράγοντες όπως η μουσική εκπαίδευση και η μουσικοθεραπεία, αλλά γενικότερα και για μαθητές κιθάρας. Όλες οι παραπάνω κλίμακες, μπορούν να συσχετιστούν, με μια λίστα ελέγχου (checklist) για τη συνοδεία κιθάρας, που έφτιαξε ο Furman το 1987, ένα εγχειρίδιο που περιέγραφε μουσικές ή μη, συμπεριφορές κατά την εκτέλεση τραγουδιών με κιθάρα.

Μεθοδολογία του Ταχύρρυθμου Προγράμματος Κιθάρας

Σε πλαίσιο πρακτικής άσκησης, στην Κέρκυρα, τον Οκτώβριο του 2015, πραγματοποιήθηκε ένα πρόγραμμα ταχύρρυθμης εκμάθησης κιθάρας με εναλλακτικό κούρδισμα (σε G minor), σε εφήβους ηλικίας 13-17 ετών. Το πρόγραμμα διήρκεσε περίπου τέσσερις μήνες και είχε ως βάση τη διδασκαλία τραγουδιών με συνοδεία κιθάρας.

Οι συμμετέχοντες ήταν τρεις στο σύνολο (2 κορίτσια, 1 αγόρι), καθένας απ'τους οποίους είχε μαζί την κιθάρα του, ενώ δεν ήταν απαραίτητη η προηγούμενη επαφή με τη μουσική ή με την εκμάθηση κιθάρας. Τα μαθήματα πραγματοποιήθηκαν σε εβδομαδιαία βάση και κάθε μάθημα διαρκούσε δύο ώρες. Το πρόγραμμα είχε αρχικά ως στόχο την εφαρμογή 8 μαθημάτων (2 μήνες), ενώ για την αποτελεσματικότερη πορεία της εργασίας, προστέθηκαν κάποια επιπλέον μαθήματα σε μορφή πρόβας για την παρουσίαση στο τέλος.

Στα πρώτα μαθήματα, δόθηκαν οδηγίες με το κούρδισμα και ασκήσεις με τη δαχτυλοθεσία. Απ'το πρώτο κίολας μάθημα, έγινε χρήση του κούρδισματος πάνω σε τραγούδι, ενώ μέχρι το τέλος του project, έγινε εφαρμογή σε περίπου 15 τραγούδια ελληνικού και ξένου ρεπερτορίου.

Σε κάθε μάθημα στόχος ήταν η εκμάθηση ενός τραγουδιού και η εκτέλεση του απ'όλη την ομάδα.

Η διδασκαλία ξεκινούσε ως εξής: Σε κάθε παιδί, δίνονταν οι στίχοι του τραγουδιού, το οποίο άκουγαν είτε από ηχογραφημένη μουσική, είτε από την κιθάρα. Έπειτα, είχαν το χρόνο να πειραματιστούν πάνω στις βασικές συγχορδίες της κλίμακας (Σολ, Ντο, Ρε), τις οποίες συνήθως χρησιμοποιούσαν σε κάθε κομμάτι, και με αυτό τον τρόπο είχαν την ευκαιρία να εξασκήσουν το αυτί τους και να εργαστούν πάνω στην τεχνική των κρατημάτων στην κιθάρα. Τα κρατήματα του αριστερού χεριού ήταν όλα μπιρέ* για τις ελάχιστες συγχορδίες , κι ένα επιπλέον κράτημα* χρησιμοποιώντας το μεσαίο δάχτυλο στη δεύτερη χορδή για να παίζουν τις μείζονες συγχορδίες.

Το ρεπερτόριο βασίστηκε σε προτιμήσεις των παιδιών από ελληνικά έντεχνα και ροκ κομμάτια και ξένες επιλογές από ποπ και ροκ μουσική. Μέσα από ερωτηματολόγια που έλαβαν κατά τη διάρκεια των μαθημάτων, τους δόθηκε η ευκαιρία να εκφράσουν τις επιθυμίες τους πάνω στα είδη μουσικής που θα ήθελαν να διδαχτούν, καθώς δεν έλειψαν και οι στιγμές που οι ίδιοι έφερναν ακροάματα από αγαπημένους τους καλλιτέχνες και μοιράζονταν μεταξύ τους τα γούστα και τις προτιμήσεις τους. Έπειτα, τα τραγούδια που είτε επέλεγαν οι ίδιοι είτε όχι, έπρεπε να είναι δυνατόν να μπορούν να διδαχτούν ή έστω να προσαρμοστούν σε ένα επίπεδο δυσκολίας, ανάλογο με τις δεξιότητες τους. Η διαδικασία της αναζήτησης των τραγουδιών έγινε μέσω του Youtube. Προς το τέλος των μαθημάτων και καθώς πλησίαζε η τελική παρουσίαση, η ομάδα άρχισε να παίρνει πρωτοβουλίες σχετικά με το ποια κομμάτια να παίζουν στη συναυλία και διαμόρφωσαν τη λίστα με τη σειρά εμφάνισης των τραγουδιών.

Χορδές	6η	5η	4η	3η	2η	1η
Νότες Σ.Κ	E	A	D	G	B	E
Νότες Ε.Κ	D	G	D	G	Bb ή A#	D

*Σ.Κ= Συμβατικό κούρδισμα της κιθάρας (μι, λα, ρε , σολ, σι , μι)

*Ε.Κ= Εναλλακτικό κούρδισμα σε σολ μινόρε (ρε, σολ, ρε,σολ , σι ύφεση ,ρε)

* Ο δείκτης του αριστερού χεριού πάνω σε όλες τις χορδές του κάθε τάστου

* Ένα επιπλέον κράτημα του μπαρέ με τον μέσο του αριστερού χεριού και τοποθέτηση στη δεύτερη χορδή.

Συζήτηση των Αποτελεσμάτων

Πολλές έρευνες και μελέτες, έχουν εξετάσει τη σχέση έφηβου-μουσικής και μέσα σε αυτή την εικοσάχρονη πορεία της βιβλιογραφίας που χρησιμοποιήθηκε για την εργασία, αναφέρθηκαν μεταξύ άλλων: η επίδραση που έχει η μουσική στην ανάπτυξη του έφηβου και η χρήση της μουσικής, όσον αφορά στην εκτέλεση ή την ακρόαση της μουσικής, αλλά και για το μάθημα της μουσικής στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Οι εφαρμογές πραγματοποιήθηκαν είτε με ερωτηματολόγια, αξιολογήσεις ή μελέτες περίπτωσης και όλες συμφωνούν στο ότι οι μουσικές προτιμήσεις είναι αναπόσπαστο κομμάτι στη ζωή των εφήβων και προσδιορίζει σε μεγάλο βαθμό την ταυτότητά τους. Παράλληλα τους βοηθά ώστε να καλύψουν τις συναισθηματικές τους ανάγκες. Ακούγοντας τα αγαπημένα τους τραγούδια, εξωτερικεύουν τα συναισθήματά τους, ενώ σε κάποιες περιπτώσεις καταφεύγουν στο να φτιάχνουν δικιά τους μουσική, ή να παίζουν την αγαπημένη τους μουσική.

Κ: (Η μουσική)... σε χαλαρώνει, σε ζωντανεύει, σε κάνει να ξεχνάς, όλα όσα σου συμβαίνουν στην καθημερινότητα.

Μ: Πάντα μ'άρεσε η μουσική και πάντα όπου και να είμαι, ό,τι κι αν κάνω, πάντα θα ακούω μουσική

Σ: Ε, και μεις πάνω κάτω το ίδιο... για παράδειγμα όταν βαριόμαστε (ακούμε), μουσική, όταν πάμε να περπατήσουμε ακούμε μουσική... αυτό... κάνει την ώρα να περνάει πιο γρήγορα!

Ένα απ' τα πιο δημοφιλή όργανα που χαρακτηρίζεται για την ατομική του φύση και ταιριάζει σε αυτή την ιδιαίτερη ηλικία είναι η κιθάρα. Μία απ' τις ερωτήσεις του focus group, ήταν να αναφέρουν τα παιδιά το λόγο για τον οποίο επέλεξαν την κιθάρα ως όργανο εκμάθησης:

Κ: Εγώ την είχα επιλέξει πιο παλιά γιατί μπορούσα πολύ να την παίρνω πιο εύκολα, δηλαδή αυτό, βγαίνεις κάπου, την έχεις μαζί σου, βγάζεις-παίζεις. Γενικά μου άρεσε που μπορείς να παίζεις πολλά είδη μουσικής. Εννοώ ότι μπορούμε να παίζουμε και μπαλάντες ροκ και κλασική, ισπανική και σύγχρονη μουσική, εεε κάτι που μπορεί να μην ακούγεται τόσο ωραία σε άλλα όργανα, τόση γκάμα τουλάχιστον και γενικά εντάξει είχα και μια αγάπη...γενικά μου άρεσε και οι τραγουδιστές που είχανε κιθάρα και τέτοια, λίγο αυτό το στιλάκι, οπότε ήταν κι αυτό. Οπότε είχα ξεκινήσει με την κλασική και μετά εφόσον δεν είχα πολύ χρόνο στην Γ'λυκείου να συνεχίσω, μου άρεσε όλο αυτό με την ομάδα, επειδή δεν είχα ασχοληθεί τόσο με το τραγούδι πιο πριν, και έτσι είπα: να μια ευκαιρία να έρθω και να δω αυτό τον τομέα τέλος πάντων.

Μ: Εμένα πάντα μου άρεσε η κιθάρα, μου είχε δείξει λίγο ο θείος μου που παίζει κιθάρα και συνέχισα μετά εγώ με το ίντερνετ λίγο, πριν έρθω μαζί σας. Και μετά, όταν έμαθα ότι κάνετε κι εσείς, είπα να έρθω για να μάθω λίγο παραπάνω...

Σ: Βασικά εγώ ήθελα και είπα *why not?* Ήθελα να μάθω να παίζω, απ'το να μάθω μόνος μου είπα *why not*, πάμε εκεί...

Στόχος της παραπάνω εργασίας, ήταν να διερευνηθεί, η σημασία της μουσικής ομάδας μέσα από ένα ταχύρρυθμο πρόγραμμα κιθάρας που πραγματοποιήθηκε το 2015 σε μια αίθουσα μουσικών δράσεων στην Κέρκυρα σε ομάδα τριών εφήβων ηλικίας 13-17 ετών. Έπειτα από δυο χρόνια, οι τρεις μαθητές κιθάρας, συμμετείχαν σε συνέντευξη με τη μορφή focus group και στόχος ήταν να αναστοχαστούν μεταξύ άλλων: για την αλληλεπίδραση της ομάδας, τις γνώσεις που έλαβαν, και για το αν η μέθοδος με το εναλλακτικό κούρδισμα ήταν αρκετή, τους ώθησε στο να συμμετέχουν σε άλλες μουσικές δράσεις στο μέλλον. Μέσα απ'το focus group, τα παιδιά επισήμαναν τη σημαντικότητα των ομαδικών μαθημάτων και ότι μέσα απ'τα μαθήματα έμαθαν να συνεργάζονται αλλά και να δίνουν ιδέες για το πώς να παίζουν τα κομμάτια:

Κ: Έχει ο καθένας κάποιες γνώμες, ας πούμε κάποια τραγούδια, τα είχαμε βελτιώσει με κάποιες ιδέες που είχαν πει τα άλλα παιδιά, κάποια αρπίσματα που είχαμε βάλει, κάποια κόλπα που κάναμε σε κάθε κομμάτι και νομίζω δεν είμασταν και πολλά άτομα (ώστε) να μην υπάρχει προσοχή στον καθένα ξεχωριστά. Και ο καθένας ξεχωριστά δούλεψε εκεί που κολλούσε και μπορούσαμε όλοι να συνεισφέρουμε για να πάει μπροστά η ομάδα.

Μ: Ήθελα να πω ότι ήταν καλύτερα που ήμασταν ομαδικά, ενώ αν ήταν ένα μόνο άτομο θα ήταν λίγο πιο... δεν θα υπήρχε τόση πολλή φαντασία για να παίζουμε το κομμάτι.

Σ: Γιατί μαθαίνεις να συνεργάζεσαι με τον άλλον, ενώ όταν είσαι μόνος σου πας με τα νερά σου, πας με το ρυθμό σου κι αυτά, όταν είσαι με τους άλλους πρέπει να υπάρχει ένας γενικός ρυθμός... πηγαίνεις με τον άλλον κι όχι ο καθένας όπως του αρέσει.

Επίσης το πρόγραμμα τους βοήθησε ώστε να μάθουν να παίζουν κιθάρα και ταυτόχρονα να τραγουδούν με περισσότερη αυτοπεποίθηση. Η Κ. δήλωσε ότι μετά τη συμμετοχή της στην ομάδα άρχισε να τραγουδάει πιο δυνατά και να παίζει κιθάρα μπροστά σε άλλους:

Κ: ...και σε πάρτυ που πήγαινα εκείνη τη χρονιά, κατ'ευθείαν δε ντρεπόμουν να βγάλω την κιθάρα να παίζω κι εγώ μαζί με τα άλλα παιδιά ενώ πιο πριν ήμουν λίγο μαζεμένη!

Η μέθοδος του εναλλακτικού κούρδισματος, ήταν η γέφυρα για να μεταβούν στο συμβατικό κούρδισμα της κιθάρας, για το οποίο, υπάρχει άπειρο υλικό στο ίντερνετ, για να μπορούν να βρουν τις αγαπημένες τους επιλογές και να τις μεταφέρουν στην κιθάρα. Επιπλέον, η μέθοδος, τους βοήθησε να αλλάζουν με ευκολία τη δαχτυλοθεσία στο ένα χέρι, ενώ στο άλλο να κρατάνε ένα σταθερό ρυθμό. Μια δεξιότητα που μπορεί να μεταφερθεί στο συμβατικό κούρδισμα.

Ωστόσο, η έκθεση τους μπροστά στο κοινό, στην τελική συναυλία, ήταν μια ωραία εμπειρία αλλά αγχωτική:

Κ: Είχαμε ανθρώπους που τους ξέραμε κι εννοείται πως θα χειροκροτάνε (...) κι ας είχαμε άγχος. Αλλά πιστεύω ήταν μια ωραία εμπειρία.

Μ: Έχω ξαναπαίζει κι άλλες φορές μπροστά σε κόσμο, όταν παίζαμε μαζί, ήταν η πρώτη φορά που έπαιξα τραγουδώντας και παίζοντας κιθάρα. Αλλά εντάξει το βρήκα...

Κ: Το άγχος νομίζω θα υπάρχει πάντα! Αλλά σίγουρα με τον καιρό, μπορούμε να το δουλεύουμε...

Κάτι που έλειψε απ' την βιβλιογραφία όσον αφορά την εφηβεία και τη μουσική, είναι η σχέση των έφηβων με την τεχνολογία, καθώς η εξέλιξη της, έχει φέρει νέες τάσεις στη μουσική βιομηχανία, και έχει επηρεάσει σε μεγάλο βαθμό τα γούστα τους. Είδη όπως η nighcore μουσική, τους έχει δώσει την ευκαιρία ακόμη και να φτιάξουν οι ίδιοι μουσική αυτού του είδους, ενώ μερικοί θεωρούν ότι είναι προτιμότερη η ακρόαση της μουσικής με αυτό το είδος παρά με την πρωτότυπη έκδοση. Θα ήταν πολύ ενδιαφέρον να διερευνηθούν οι λόγοι κατά τους οποίους οι έφηβοι προτιμούν αυτές τις εκδοχές και τι αντίκτυπο έχει στα συναισθήματα και στα αισθητικά τους κριτήρια. Γενικότερα, να ερευνηθούν οι αλλαγές στα γούστα των νέων κατά τα τελευταία χρόνια και σύμφωνα με την εξέλιξη και τις δυνατότητες που τους παρέχει η τεχνολογία.

Μ: Από τότε που μας βάλατε τα κομμάτια αυτά, ξεκίνησα ν' ακούω παραπάνω εναλλακτικό στιλ ροκ και τ' ακούω παραπάνω αυτά τώρα. Θυμάμαι εκείνη την περίοδο άκουγα Beatles, One direction, τέτοια... Τώρα δεν τα πολυακούω, ακούω ροκ εναλλακτική ή opening από anime ή από έντεχνα ελληνικά, αλλά έχουν αλλάξει λίγο τα γούστα μου στη μουσική.

Κ: Εγώ γενικά, ήτανε μες στα γούστα μου αυτά που είχαμε παίζει. Ήτανε σχεδόν 100% το γούστο μου όλα τα τραγούδια. Ακόμα ακούω αυτά τα είδη, έντεχνο ροκ εντάζει ακούω κι άλλα είδη που ίσως δεν είχα ακούσει τότε, αλλά γενικά πιο πολύ έτσι ροκ, έντεχνο, ελληνικό και ροκ. Εναλλακτικό (...)

Σ: Εγώ άκουγα Imagine dragons. Αλλά έχω αλλάξει φουλ! Δηλαδή τα τραγούδια που κάναμε, εντάζει, κάποια μου άρεσαν, κάποια δε μ' άρεσαν... Απλά τώρα τα έχω απορρίψει όλα κι έχω περάσει σε άλλο στάδιο κι έχω πάει στο nighcore και opening από anime, άντε κ λίγο Ed Sheeran.

Οι μουσικές προτιμήσεις των νέων είναι το "αλάτι" στη μουσική εκπαίδευση. Όταν τους κερδίσεις το ενδιαφέρον και τους δώσεις την ελευθερία να ασχοληθούν με αυτό που επιθυμούν και τους ταιριάζει, τότε δίνουν μεγαλύτερη σημασία και αφοσίωση σε αυτό που κάνουν. Πάντα υπάρχει χώρος να προτείνεις κι άλλα πράγματα και να τους διδάξεις πολλά είδη μουσικής και θεωρία και τεχνική, χωρίς να στοχεύεις απαραίτητα στο να γίνουν δεξιοτέχνες. Αρχικός στόχος του ταχύρυθμου προγράμματος κιθάρας με εναλλακτικό κούρδισμα, ήταν να δημιουργηθεί μια ομάδα 6-8 ατόμων και να διδαχτούν τραγούδια από πολλά διαφορετικά είδη μουσικής. Δυστυχώς ή ευτυχώς, τα μέλη της ομάδας κατέληξαν να είναι μόνο τρία και ο χρόνος δεν επέτρεψε στο να ασχοληθούμε με πολλά είδη μουσικής. Ο χρόνος όμως δίδαξε, ότι μεγαλύτερη σημασία είχε η ποιότητα της συγκεκριμένης ομάδας και η λειτουργία της. Το πως κατάφεραν μεταξύ τους να επικοινωνήσουν και να συνεργαστούν, και το πως έδειξαν αφοσίωση απ' την αρχή των μαθημάτων μέχρι και το τελευταίο λεπτό της συναυλίας. Και όπως λέει και ο Gustafson, (1996), αν και το μεγαλύτερο γόητρο είναι η τελική συναυλία σημασία έχει το ταξίδι!

Βιβλιογραφία

- Gustafson, G. (1996). Class guitar in middle school. *Music Educators Journal*, 83, (1), σσ. 33-38
- Hargreaves, D. J., O' Neill, S. A., (2000). The importance of music in adolescence. *British Journal of Educational Psychology*, 70, σσ. 255-272
- Hargreaves, D. J., Marshall, N. A. (2003). Developing identities in music education. *International Research In Music Education Conference University of Exeter*, 5, (3), σσ. 263-273
- Laiho, S. (2004). The psychological functions of music in adolescence. *Nordic Journal of Music Therapy*, 13, (1), σσ. 47-63
- Lamont, A., Hargreaves, D. J., Marshall, N. A., Tarrant, M. (2003). Young people's music in and out of school. *British Journal of Music Education*, 20, σσ. 229-241
- Mc Ferran, K. (2011). Music and adolescents. *Lifelong Engagement with Music*, σσ. 97-108
- Miranda, D. (2013). The role of music in adolescent development: much more than the same old song. *International Journal of Adolescence and youth*, 18 (1), σσ. 5-22
- Saarikallio, S., Erkkilä, J. (2007). The role of music in adolescents' mood regulation. *Psychology of Music*, 35, σσ. 88-109
- Silverman, J. M. (2011). Developing and testing the guitar songleading performance scale. *International Journal in Music Education*, 29 (3) σσ. 283-294
- Seifried, S. (2006). Exploring the outcomes of rock and popular music instruction in high school guitar class: a case study. *International Society for Music Education*, 24 (2) σσ. 168-177
- Tekman, H. G. (2009). Music preferences as signs of who we are. *Conference of European Society for the Cognitive Sciences of Music*
- Turner, J. B. (1997). Smartstart guitar: A fun easy approach to beginning guitar for kids. *Hal-Leonard corporation*
- Winston, E. (2017). Nightcore and the Virtues of Virtuality. *Brief Encounters I*, (1)
- Παπαπαναγιώτου, Ξ. (2004). Εφηβεία, Μουσική και εκπαίδευση. *Μουσικοπαιδαγωγικά*, 1, σσ. 34-48

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ρεπερτόριο:

Σύνολο: 14 τραγούδια

(Συναυλία) 11 τραγούδια

You are my sunshine- Johnny Cash

Τα καράβια μου καίω- Νίκος Πορτοκάλογλου

Stand by me- Bobby mc Ferrin

Knocking on heaven's door- Bob dylan

Κακές συνήθειες- Μίλτος Πασχαλίδης

Φλασάκι- Σάκης Μπουλάς

Roots- Imagine dragons

Μαύρος γάτος- Βασίλης Παπακωνσταντίνου

Να μ'άγαπάς- Παύλος Σιδηρόπουλος

Wish you were here- Pink Floyd

Hey Jude- Beatles

*Βγες στο μπαλκόνι- Πυξ Λαξ

*Λιωμένο παγωτό- Ξύλινα Σπαθιά

***This is Christmas- John Lennon**

-Με αστερίσκο είναι τα τραγούδια που δεν συμπεριλήφθηκαν στη λίστα για τη συναυλία.

ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ FOCUS GROUP

1) Ασχολείστε με κάποια μουσική δραστηριότητα αυτή την περίοδο; (πόσο συχνά;)

-Ναι (όλοι)

E: Για πείτε μου τι κάνετε; Να σας πω εγώ καταρχήν ότι...ε παίζω λίγο κιθάρα αλλά πιο πολύ ασχολούμαι με θεωρία... Για πείτε εσείς τι κάνετε;

K: Ποιος θα αρχίσει; (γέλια)

E: Όποιος θέλει, κουβέντα είπαμε κάνουμε...

Σ: Εγώ μαθαίνω να παίζω opening από anime.

M: Ποια;

K: Αααα...

Σ: Τώρα δουλεύω πάνω (...)

(Χάνεται η σύνδεση και δεν ακούμε καθαρά)

E: Στην κιθάρα έτσι;

K: Στην κιθάρα;

Σ: Στην κιθάρα, ναι

E: Πολύ ωραία... Εσείς κορίτσια;

K: Εγώ τώρα ξαναμαθαίνω κάποια κομμάτια απ'τη δευτέρα λυκείου που την είχα αφήσει την κλασική, τώρα έχω ξαναμπεί λίγο σε ασκήσεις και τέτοια... αλλά παίζω και τραγούδια και αυτά γιατί μαζευόμαστε με τα παιδιά απ'το πανεπιστήμιο και τραγουδάμε στην παραλία μπυρίτσα και αυτά... Οπότε ναι, αυτά από μουσική με την κιθάρα.

E: Μπράβο,μπράβο πολύ όμορφα...

M: Ααα... Παίζω στον ελεύθερο μου χρόνο,όποτε έχω, πάω και στο ωδείο τώρα κάνω αρμονία, σολφέζ κι αυτά εεε σε φιλαρμονική, κλαρίνο και φλάουτο και πηγαίνω στο μουσικό σχολείο στο λύκειο ααα κάνω κι εκεί κάτι πράγματα...

E: Το θυμάμαι ήσουν από τότε πολυάσχολη... (γέλια): Σ. θες να μας πεις λίγο γι'αυτό με τα anime που είναι ενδιαφέρον;

Σ: Ναι βασικά... λοιπόν... Υπάρχει κι ένα κανάλι στο youtube που λέγεται (...) και αυτό ανεβάζει παρτιτούρα πώς είναι τα... πώς είναι το opening τέλος πάντων και ποιο τάστο και ποια νότα να πατήσεις.

E: Μάλιστα...

K: Ωραία και νότες οπότε έχεις !

Σ: Ναι πιο πολύ νότες έχει... Μισό λεπτό να σας στείλω κανα screenshot (στην ομαδική συνομιλία)

E: Ναι είναι ενδιαφέρον αυτό θέλουμε να το δούμε...

Σ: Ναι μισό...Στέλνεται τώρα!

Και... Και αυτό εδώ το κανάλι... (κενό) Αλλά έχω κάτσει κι έχω γράψει και μόνος μου κάποια πράγματα, για να βγει πιο εύκολα (εννοεί στο παίξιμο... (Μας δείχνει φώτο)

Ε: Δε φαίνεται αλλά οκ...(στην οθόνη)

κενό...

Ωραία... προχωράμε οκ?

2) Ποια είναι η σημασία της μουσικής για εσάς στην καθημερινότητά σας;

Σκέφτονται... (κενό)

Ε: Όποιος θέλει ξεκινάει... Σκεφτείτε το...

Κ: Να αρχίσω;

Για μένα είναι πολύ σημαντική γενικά σε όποια φάση της ζωής μου από παλιά τη χρησιμοποιούσα (δηλαδή εάν θα ήμουν στεναχωρημένη άκουγα κυρίως έντεχνο που τραγουδούσαμε περισσότερο) εάν ήθελα να ετοιμαστώ γρήγορα θα έβαζα κάποιο μπιτάκι να με βάζει έτσι σε μια εγρήγορση...εεε και ας πούμε τώρα κάθε Τρίτη εεε πηγαίνω σε ένα μάθημα swing που παίζει, που έχει κι αυτό μέσα πολύ τη μουσική χορού που εντάξει η μουσική είναι γενικά ιδίως αυτό το είδος πολύ έτσι σε χαλαρώνει, σε ζωντανεύει σε κάνει να ξεχνάς όλα όσα συμβαίνουν στην καθημερινότητα. Και εντάξει και το να παίζεις μουσική είναι ακόμα καλύτερο γιατί μπορείς να εκφράσεις τα δικά σου συναισθήματα που έχεις εκείνη την ώρα, άμα γράφεις ακόμα καλύτερα, εγώ δυστυχώς δεν το χω πολύ με το γράψιμο. Εεε αυτά και εντάξει και το τραγούδι πολύ ακόμη και στο μπάνιο τραγουδάμε όλοι...είναι κι αυτό ένας τρόπος εκτόνωσης (...)

(...) και ήταν μια ερώτηση που την κάναμε που δεν γνωριζόμασταν με τα παιδιά απ'το πανεπιστήμιο τι μουσική ακούμε, να δούμε αν έχουμε κοινά ενδιαφέροντα κι αυτά

Ε: Αχά...

Κ: Και επίσης οι συναυλίες είναι ένα ωραίο κομμάτι ένα πολύ ωραίο... τρόπος διασκέδασης τέλος πάντων εγώ το προτιμώ από άλλα είδη διασκέδασης.

Ε: Χμ, εσείς παιδιά;

Σ: Ε και μεις πάνω κάτω το ίδιο για παράδειγμα όταν βαριόμαστε μουσική ,όταν πάμε να περπατήσουμε ακούμε μουσική... αυτό... κάνει την ώρα να περνάει πιο γρήγορα.

Ε: Και πιο ευχάριστα ε;

Σ: Ναι...

(κενό)

Μ: Αν τελείωσε ο Σ.

Γ: Σε ακούμε Μ.

Μ: Ε.. (κενό) Και γω τα ίδια με τα παιδιά θα έλεγα... Και βασικά εεε...

Μου ξαναλέτε λίγο την ερώτηση γιατί χάθηκα; Συγγνώμη... (αγχωμένη απ'την αρχή)

Ε: Ναι... (ξαναθέτω την ερώτηση)

Μ: Α ναι! Εεε ναι περιλαμβάνεται , γιατί απ'τη στιγμή που θα συνεχίσω και στο μέλλον έχω σκοπό να ασχοληθώ εεε είναι σημαντική για μένα και ασχολούμαι καιρό πάντα μ'άρεσε η μουσική και πάντα όπου και να είμαι ό,τι και να κάνω, πάντα θα ακούω μουσική. Άρα είναι σημαντικό πράγμα για μένα... Αυτό!

3) Ποιά είναι η γνώμη σας για το μάθημα της μουσικής στο σχολείο;

M: Θα μπορούσε να ναι και καλύτερα

Σ: δεν υπάρχει...

E: δεν υπάρχει;

Σ: Στο λύκειο για παράδειγμα δεν έχουμε μουσική

E: Ναι

Σ: Είναι προαιρετικό, όποιος θέλει και φέτος δεν την έχουνε βάλει καν.

K: Ε νομίζω δεν υπάρχει μάθημα

Σ: Ναι ναι...Στο γυμνάσιο... αδιάφορο τελείως... τίποτα δε μαθαίναμε... αυτά

M: Τίποτα

K: Ναι εγώ θυμάμαι...

Σ: Ναι εγώ θυμάμαι ή ταινία βλέπαμε ή τραγούδια μας έβαζε τίποτα άλλο

M: Τις γιορτές... αλλιώς δεν υπήρχε μάθημα

E: δηλαδή ουσιαστικά για να καταλάβω όποιος ήξερε να παίζει κάτι τον χώνανε στη γιορτή κάπως έτσι;

K: Στη χορωδία όποιοι δεν ξέρανε μπορούσαν να πάνε χορωδία και αυτό γινόταν κι εκτός μαθήματος πρόβες, δηλαδή πολλές φορές εμείς μαζευόμασταν τα Σάββατα για να κάνουμε πρόβες... και στο μάθημα, είχαμε δει κάποιες ταινίες απ'οτι θυμάμαι, είχαμε μάθει ας πούμε για κάποια είδη με το Musical, τη ροκ κάποια είδη μουσικής αυτά, αλλά πολύ επιφανειακά πράγματα που ουσιαστικά τα ξέραμε και στο δημοτικό πάλι τα ίδια εκτός από μια συγκεκριμένη δασκάλα εγώ θυμάμαι μας είχε κάνει (...) της μουσικής, θέατρο της μουσικής που ήταν ενδιαφέρον αλλά την είχαμε για τρία μαθήματα όλο κι όλο, νομίζω την πρακτική της έκανε.

E: Αυτό φαντάζομαι δε σας καλύπτει όπως ακούω, οπότε εσείς τι θα προτείνετε, τι σας λείπει και τι θα προτείνετε να υπήρχε;

M: Καταρχάς παραπάνω ενδιαφέρον από τους καθηγητές, να μην το θεωρήσουν ως ένα πρόσθετο μάθημα που δεν είναι τόσο σημαντικό για κάποιο άτομο, να ασχολιόντουσαν παραπάνω- και οι μαθητές και οι καθηγητές

E: Και οι μαθητές;

M: Ναι αυτό να υπάρχει συνεργασία

E: Μάλιστα...

Σ: Εγώ πιστεύω ότι θα έπρεπε να ήταν επιλογή του καθενός γιατί ο άλλος μπορεί να μη γουστάρει να μάθει... αλλά αυτοί που θα επιλέξουν να μάθουν τουλάχιστον ένα όργανο, να έχει όργανα το σχολείο... Θα μου πεις που θα τα βρεις; Πρέπει να βρεις λεφτά! Εεε για όποιον θέλει να μάθει ένα όργανο να πει το σχολείο ξέρω γω αυτά είναι τα όργανα!

K: Εντάξει και με τις ώρες που έχουμε γιατί... όσο να ναι ένα όργανο χρειάζεται και κάποια προετοιμασία, κάποιες ώρες διδασκαλίας που μπορεί να μην τις έχουμε στο σχολείο, ιδίως όταν είναι πολλά άτομα μες στην αίθουσα... αλλιώς εμείς που ήμασταν 3 κι αλλιώς να είναι τώρα το λιγότερο 15 παιδιά τώρα μέσα... αλλά θα μπορούσαμε να μάθουμε γενικές γνώσεις πάνω στη μουσική δηλαδή αυτά τα ας πούμε είδη της μουσικής λίγο, ιστορία της μουσικής αλλά με

ενδιαφέρον τρόπο χωρίς να το έχουμε ως άλλη μια ιστορία, δηλαδή να ακούμε παράλληλα κομμάτια, να φέρνει ο καθένας απ' το σπίτι του κομμάτια που του αρέσουνε, να βλέπουμε στίχους και τέτοια πράγματα.

Ε: Κατάλαβα...

Μάλιστα, άρα με λίγα λόγια απ'ότι κατάλαβα δηλαδή και όπως λες και συ είναι πιο εύκολο να γίνει η μουσική ενδιαφέρουσα έξω απ'το σχολείο, είναι πιο εύκολο λόγω υποδομών και λόγω προσωπικού φαντάζομαι

Κ: Ε ναι μάλλον, εντάξει μια αρχή θα μπορούσε να γίνει και από όργανα να διαλέξουμε κι εμείς με ποιο θέλουμε να ασχοληθούμε αν μπορούμε

Ε: Αυτό γενικά για τα καλλιτεχνικά μαθήματα έτσι;

Κ: Ε ναι ακόμη και ζωγραφική που κάναμε κάποτε ή τεχνολογία πως το λέγανε που κάναμε και νομίζω γι αυτό υπάρχει και το μουσικό σχολείο υποτίθεται εκεί γίνεται το μάθημα πιο... τα μαθαίνεις τα όργανα κι αυτά...

Ε: Πιστεύετε ότι η λύση για κάποιον που θέλει να μάθει λίγα πράγματα παραπάνω είναι να πηγαίνει στο μουσικό σχολείο ή θα μπορούσε να πάρει και κάποιες γνώσεις στο γενικό;

Κ: Ανάλογα πόσο καλά θέλεις να μάθεις πιστεύω...

κ: Ναι

Ε: Ε είναι ότι, υπάρχουν νομίζω πλέον με την τεχνολογία μέσω twitter που μπορούμε να βρούμε εε πράγματα και να μας βοηθήσουν να μάθουμε κάποιο όργανο κυρίως την κιθάρα πιστεύω, τουλάχιστον τραγούδια κι επίσης από φίλους μπορούμε να μάθουμε και γω τώρα δηλαδή όσο μπορώ να δείξω κάποιες συγχορδίες τις δείχνω ας πούμε δηλαδή... μπορούμε και έτσι παρεϊστικά να μαθαίνουμε δεν είναι ανάγκη να μάθεις απ' το σχολείο και μετά αν κάποιος θέλει πιο εντατικά αυτό...

4) Γιατί επιλέξατε την κιθάρα ως όργανο;

(Σκέφτονται)

Ε: Γιατί την κιθάρα; Αυτή είναι η ερώτηση...

Σ: Βασικά εγώ ήθελα και είπα why not? Ήθελα να μάθω να παίζω, απ'το να μάθω μόνος μου είπα why not, πάμε εκεί...

Ε: Ήθελες να μάθεις κιθάρα έτσι;

Σ: Ναι ναι...

Μ: Εμένα πάντα μου άρεσε η κιθάρα, μου είχε δείξει λίγο ο θείος μου που παίζει κιθάρα και συνέχισα μετά εγώ με το ίντερνετ λίγο, πριν έρθω μαζί σας. Και μετά, όταν έμαθα ότι κάνετε κι εσείς, είπα να έρθω για να μάθω λίγο παραπάνω...

Κ: Εγώ την είχα επιλέξει πιο παλιά γιατί μπορούσα πολύ να την παίρνω πιο εύκολα, δηλαδή αυτό, βγαίνεις κάπου, την έχεις μαζί σου, βγάζεις-παίζεις. Γενικά μου άρεσε που μπορείς να παίζεις πολλά είδη μουσικής. Εννοώ ότι μπορούμε να παίζουμε και μπαλάντες ροκ και κλασσική, ισπανική και σύγχρονη μουσική, εεε κάτι που μπορεί να μην ακούγεται τόσο ωραία σε άλλα όργανα, τόση

γκάμα τουλάχιστον και γενικά εντάξει είχα και μια αγάπη...γενικά μου άρεσε και οι τραγουδιστές που είχανε κιθάρα και τέτοια, λίγο αυτό το στιλάκι, οπότε ήταν κι αυτό. Οπότε είχα ξεκινήσει με την κλασική και μετά εφόσον δεν είχα πολύ χρόνο στην Γ'λυκείου να συνεχίσω, μου άρεσε όλο αυτό με την ομάδα, επειδή δεν είχα ασχοληθεί τόσο με το τραγούδι πιο πριν, και έτσι είπα: να μια ευκαιρία να έρθω και να δω αυτό τον τομέα τέλος πάντων.

5) Κατά πόσο πιστεύετε ότι έχει αλλάξει η επαφή σας με τη μουσική μετά το πρόγραμμα;;

Έχουν περάσει και 2 χρόνια από τότε... Πιστεύετε ότι άλλαξε;

Σ: Καλά, ναι αυτό εννοείται...

Μ: Ε, ναι απ' τη στιγμή που κάναμε και είμασταν ομαδικά... εεε ήταν κάπως διαφορετικά και κάπως καλύτερα, που είδαμε πως ήταν να παίζουμε όλοι μαζί σαν σύνολο, σαν ομάδα... Ήταν σχετικά καλό αυτό για να συνεχίσω και στο μέλλον...

Κ: Να τραγουδάμε πιο δυνατά κι αυτά... Νομίζω ήμουν λίγο ... τα έλεγα ψιθυριστά όλα αυτά... Και η συναυλία που κάναμε στο Πλους όλοι μαζί... Και σε πάρτυ που πήγαινα εκείνη τη χρονιά, κατ'ευθείαν δε ντρεπόμουν να βγάλω την κιθάρα να παίξω κι εγώ μαζί με τα άλλα παιδιά ενώ πιο πριν ήμουν λίγο μαζεμένη!

6) Θα προτιμούσατε το μάθημα να είχε γίνει ατομικά;;

Σ: Όχι

(Όλοι): Όχι

Ε: Γιατί;

Σ: Γιατί μαθαίνεις να συνεργάζεσαι με τον άλλον, ενώ όταν είσαι μόνος σου πας με τα νερά σου, πας με το ρυθμό σου κι αυτά, όταν είσαι με τους άλλους πρέπει να υπάρχει ένας γενικός ρυθμός... πηγαίνεις με τον άλλον κι όχι ο καθένας όπως του αρέσει.

Κ: Έχει ο καθένας κάποιες γνώμες, ας πούμε κάποια τραγούδια, τα είχαμε βελτιώσει με κάποιες ιδέες που είχαν πει τα άλλα παιδιά, κάποια αρπίσματα που είχαμε βάλει, κάποια κόλπα που κάναμε σε κάθε κομμάτι και νομίζω δεν είμασταν και πολλά άτομα (ώστε) να μην υπάρχει προσοχή στον καθένα ξεχωριστά. Και ο καθένας ξεχωριστά δούλευε εκεί που κολλούσε και μπορούσαμε όλοι να συνεισφέρουμε για να πάει μπροστά η ομάδα.

Μ: Ήθελα να πω ότι ήταν καλύτερα που ήμασταν ομαδικά, ενώ αν ήταν ένα μόνο άτομο θα ήταν

λίγο πιο... δεν θα υπήρχε τόση πολλή φαντασία για να παίζουμε το κομμάτι.

Ε: Πιστεύετε ότι εάν υπήρχαν παραπάνω άτομα θα υπήρχε πρόβλημα;

Σ: Μπορεί γιατί όταν είναι πολλά άτομα υπάρχουν πιο πολλές διαφορετικές απόψεις και θα γινόταν ένα μπέρδεμα εγώ πιστεύω.

Μ: Ίσως και διαφωνίες...

Κ: Και πολύ δουλειά στο σπίτι (...) Θα χάναμε χρόνο με το τι να παίζει ο καθένας εκεί που κολλάει, δηλαδή θυμάμαι σεκάποια ρυθμικά, που εγώ είχα κάποιο θέμα κάποια στιγμή το έπαιζα με σένα λίγο Γεωργία, και το βρίσκαμε.. Έμπαινα μετά σε όλη την ομάδα.

7) Κατά πόσο πιστεύετε ότι ανταποκρίθηκε το ρεπερτόριο στις προτιμήσεις σας;

Μ: Από τότε που μας βάλατε τα κομμάτια αυτά, ξεκίνησα ν' ακούω παραπάνω εναλλακτικό στιλ ροκ και τ'ακούω παραπάνω αυτά τώρα. Θυμάμαι εκείνη την περίοδο άκουγα Beatles, One direction, τέτοια... Τώρα δεν τα πολυακούω, ακούω ροκ εναλλακτική ή **opening από anime** ή από έντεχνα ελληνικά, αλλά έχουν αλλάξει λίγο τα γούστα μου στη μουσική.

Ε: Αυτό θα το ρωτούσα κιόλας εάν ακούτε τα ίδια τραγούδια με τότε;;

Μ: Έχουν αλλάξει, πιο παλιά άκουγα ποπ συγκροτήματα... *(αναφέρει συγκροτήματα)

Κ: Εγώ γενικά, ήτανε μες στα γούστα μου αυτά που είχαμε παίζει. Ήτανε σχεδόν 100% το γούστο μου όλα τα τραγούδια. Ακόμα ακούω αυτά τα είδη, έντεχνο ροκ εντάξει ακούω κι άλλα είδη που ίσως δεν είχα ακούσει τότε, αλλά γενικά πιο πολύ έτσι ροκ, έντεχνο, ελληνικό και ροκ. Εναλλακτικό (...)

Σ: Εγώ άκουγα Imagine dragons. Αλλά έχω αλλάξει φουλ! Δηλαδή τα τραγούδια που κάναμε, εντάξει, κάποια μου άρεσαν, κάποια δε μ'άρεσαν... Απλά τώρα τα έχω απορρίψει όλα κι έχω περάσει σε άλλο στάδιο κι έχω πάει στο nightcore και opening από anime, άντε κ λίγο ed sheeran

8) Παίζετε κιθάρα κι αν ναι, με ποιά κούρδισμα;

Σ: Εγώ την κιθάρα την έχω εδώ (δείχνει)

Κ: (δείχνει κι αυτή την κιθάρα της)

Σ: Και παίζω με το κανονικό

Μ: (Πάει και παίρνει την κιθάρα της)

Ε: Οπότε λίγο πολύ όλοι γρατζουνάτε...

Όλοι: Με το κανονικό!

Κ: Γενικά τα τραγούδια που παίζαμε, τα γυρνάω στο κανονικό...

Σ: Εγώ για να πω την αλήθεια, βαριέμαι να αλλάξω κούρδισμα...

Κ: Τα βλέπουμε απ' το Internet που είναι όλα στο κανονικό και ψάχνουμε.

9) Πώς σας φάνηκε η εμπειρία που παίξατε μπροστά σε κοινό;

Κ: Είχαμε ανθρώπους που τους ξέραμε κι εννοείται πως θα χειροκροτάνε (...) μπορεί να είχαμε άγχος αλλά εντάξει. Αν και υπάρχει κριτική και πολλές φορές μπορεί να είναι πιο αυστηρή απ' τους ανθρώπους που σε ξέρουνε αλλά πιστεύω ήταν μια ωραία εμπειρία.

Μ: Έχω ξαναπαίξει κι άλλες φορές μπροστά σε κόσμο, όταν παίζαμε όλοι μαζί, ήταν η πρώτη φορά που έπαιξα τραγουδώντας και παίζοντας κιθάρα, ήτανε κάπως αγχωτικό. Αλλά εντάξει το βρήκα... Το έχω ψιλοσυνηθίσει αν και ψιλομπλοκάρω όταν είναι να κάνω κάτι τέτοιο...

Κ: Το άγχος νομίζω θα υπάρχει πάντα! Αλλά σίγουρα με τον καιρό, μπορούμε να το δουλεύουμε.

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

Ασχολείστε με κάποια μουσική δραστηριότητα αυτή την περίοδο;		
Σ: Εγώ μαθαίνω να παίζω opening από anime (στην κιθάρα)	Opening, anime, κιθάρα	Μουσικές προτιμήσεις (και χρήση) στην κιθάρα
Κ: Εγώ τώρα ξαναμαθαίνω κάποια κομμάτια απ'τη δευτέρα λυκείου που την είχα αφήσει την κλασική, τώρα έχω ξαναμπεί λίγο σε ασκήσεις και τέτοια... αλλά παίζω και τραγούδια και αυτά, γιατί μαζευόμαστε με τα παιδιά απ'το πανεπιστήμιο και τραγουδάμε στην παραλία μπυρίτσα και αυτά...Οπότε ναι, αυτά από μουσική με την κιθάρα.	Ξαναμαθαίνω, ασκήσεις σε κλασική κιθάρα, παρέα με συμφοιτητές και τραγούδι με κιθάρα	Εκμάθηση κιθάρας με νότες από προηγούμενη επαφή με την κιθάρα. Τραγούδια με συνοδεία κιθάρας με παρέα από το πανεπιστήμιο. (με φίλους)
Μ: Ααα... Παίζω στον ελεύθερο μου χρόνο, όποτε έχω, πάω και στο ωδείο τώρα κάνω αρμονία, σολφέζ κι αυτά. Εεε... σε φιλαρμονική, κλαρίνο και φλάουτο και πηγαίνω στο μουσικό σχολείο στο λύκειο, ααα κάνω κι εκεί κάτι πράγματα...	παίζω στον ελεύθερο χρόνο, ωδείο, θεωρία, φιλαρμονική, όργανα, μουσικό σχολείο	Μουσική ως χόμπι (στον ελεύθερο χρόνο) Ενασχόληση με μουσική Μουσικές δράσεις και ασχολίες

2)

Ποιά είναι η σημασία της μουσικής για εσάς στην καθημερινότητά σας;		
Κ: Για μένα είναι πολύ σημαντική γενικά σε όποια φάση της ζωής μου από παλιά τη χρησιμοποιούσα (δηλαδή εάν θα ήμουν στεναχωρημένη άκουγα κυρίως έντεχνο που τραγουδούσαμε περισσότερο) εάν ήθελα να ετοιμαστώ γρήγορα θα έβαζα κάποιο μπιτάκι να με βάζει έτσι σε μια εγρήγορση...εεε και ας πούμε τώρα κάθε Τρίτη εεε πηγαίνω σε ένα μάθημα swing που παίζει, που έχει κι αυτό μέσα πολύ τη μουσική χορού που εντάξει η μουσική είναι γενικά ιδίως αυτό το είδος πολύ έτσι σε χαλαρώνει, σε ζωντανεύει σε κάνει να ξεχνάς όλα όσα συμβαίνουν στην καθημερινότητα. Και εντάξει και το να παίζεις μουσική είναι ακόμα καλύτερο γιατί μπορείς να εκφράσεις τα δικά σου συναισθήματα που έχεις εκείνη την ώρα, άμα γράφεις ακόμα καλύτερα, εγώ δυστυχώς δεν το έχω πολύ με το γράψιμο. Εεε αυτά και εντάξει και το τραγούδι πολύ ακόμη και στο μπάνιο τραγουδάμε όλοι...είναι κι αυτό ένας τρόπος εκτόνωσης (...) (...) και ήταν μια ερώτηση που την κάναμε που δεν γνωριζόμασταν με τα παιδιά απ' το πανεπιστήμιο τι μουσική ακούμε, να δούμε αν έχουμε κοινά ενδιαφέροντα κι αυτά	Μουσική σημαντική, χρήση της, έντεχνη μουσική για έκφραση συναισθημάτων, χορευτική μουσική για εγρήγορση, μαθήματα swing, χορός, χαλάρωση, ξεφεύγεις απ' την καθημερινότητα Έκφραση συναισθημάτων όταν παίζεις ή γράφεις μουσική, τραγουδύ στο μπάνιο, εκτόνωση Ερώτηση για γνωριμία, πανεπιστήμιο, μουσικά ακούσματα, κοινά ενδιαφέροντα	Σημαντικότητα της μουσικής σε οποιαδήποτε φάση της καθημερινότητας Μουσικές επιλογές σε κάθε ανάλογη περίπτωση Οι λειτουργίες της μουσικής στον ψυχικό τομέα. Έκφραση συναισθημάτων μέσα από την επαφή και τη μουσική δημιουργία Γνωριμία με συμφοιτητές, μέσω των μουσικών τους προτιμήσεων

Και επίσης οι συναυλίες είναι ένα ωραίο κομμάτι ένα πολύ ωραίο... τρόπος διασκέδασης τέλος πάντων εγώ το προτιμώ από άλλα είδη διασκέδασης.	Συναυλίες, τρόπος διασκέδασης	Οι συναυλίες ως αγαπημένος τρόπος διασκέδασης
Σ: Ε και μεις πάνω κάτω το ίδιο, για παράδειγμα όταν βαριόμαστε μουσική, όταν πάμε να περπατήσουμε, ακούμε μουσική... αυτό... κάνει την ώρα να περνάει πιο γρήγορα	Όταν βαριόμαστε-μουσική, περπάτημα- μουσική, περνά η ώρα γρήγορα	Χρήση της μουσικής μες στην καθημερινότητα και στον ελεύθερο χρόνο
Μ: Εεε ναι περιλαμβάνεται , γιατί απ'τη στιγμή που θα συνεχίσω και στο μέλλον, έχω σκοπό να ασχοληθώ, εεε είναι σημαντική για μένα και ασχολούμαι καιρό πάντα μου άρεσε η μουσική και πάντα όπου και να είμαι ό,τι και να κάνω, πάντα θα ακούω μουσική. Άρα είναι σημαντικό πράγμα για μένα... Αυτό!	Περιλαμβάνεται, συνέχιση στο μέλλον, σημαντική, μου άρεσε πάντα,	Μελλοντική ενασχόληση με μουσική Σημαντικότητα της μουσικής

3)

Ποιά είναι η γνώμη σας για το μάθημα της μουσικής στο σχολείο;		
Μ: Θα μπορούσε να ναι και καλύτερα	Σχόλιο που φανερώνει ελλείψεις	Σχόλιο
Σ: δεν υπάρχει...Στο λύκειο για παράδειγμα δεν έχουμε μουσική	Το μάθημα της μουσικής δε γίνεται,ή είναι αδιάφορο ταινία ή ακρόαση τραγουδιών	Αδιάφορο μάθημα μουσικής Ταινία και ακρόαση μουσικής

Είναι προαιρετικό, όποιος θέλει και φέτος δεν την έχουνε βάλει καν. Στο γυμνάσιο... αδιάφορο τελείως... τίποτα δε μαθαίναμε... αυτά Ναι εγώ θυμάμαι ή ταινία βλέπαμε ή τραγούδια μας έβαζε τίποτα άλλο		
Μ: Στις γιορτές... αλλιώς δεν υπήρχε μάθημα	Μόνο στις γιορτές γίνεται μάθημα μουσικής.	Μάθημα μουσικής στις γιορτές
Κ: Στη χορωδία όποιοι δεν ξέρανε μπορούσαν να πάνε χορωδία και αυτό γινόταν κι εκτός μαθήματος πρόβες, δηλαδή πολλές φορές εμείς μαζευόμασταν τα σάββατα για να κάνουμε πρόβες... και στο μάθημα, είχαμε δει κάποιες ταινίες απ'οτι θυμάμαι, είχαμε μάθει ας πούμε για κάποια είδη με το Musical, τη ροκ κάποια είδη μουσικής αυτά, αλλά πολύ επιφανειακά πράγματα που ουσιαστικά τα ξέραμε και στο δημοτικό πάλι τα ίδια εκτός από μια συγκεκριμένη δασκάλα εγώ θυμάμαι μας είχε κάνει (...) της μουσικής ,θέατρο της μουσικής που ήταν ενδιαφέρον αλλά την είχαμε για τρία μαθήματα όλο κι όλο, νομίζω την πρακτική της έκανε.	Πρόβες για την χορωδία για όσους δεν έχουν γνώσεις Πρόβες εκτός ωρών σχολείου Ταινίες, είδη μουσικής, όχι ουσιαστικά πράγματα	Πρόβες χορωδίας Ταινία και ακρόαση μουσικής

Τι σας λείπει και τι θα προτείνατε να υπήρχε; (στο μάθημα μουσικής)		
Μ: Καταρχάς παραπάνω ενδιαφέρον από τους καθηγητές, να μην το	Παραπάνω ενδιαφέρον απ' τους καθηγητές, να υπάρχει συνεργασία μαθητών και	Ενδιαφέρον από καθηγητές Συνεργασία μαθητών και καθηγητών

θεωρήσουν ως ένα πρόσθετο μάθημα που δεν είναι τόσο σημαντικό για κάποιο άτομο, να ασχολιόντουσαν παραπάνω- και οι μαθητές και οι καθηγητές ... να υπάρχει συνεργασία	καθηγητών	
Σ: Εγώ πιστεύω ότι θα έπρεπε να είναι επιλογή του καθενός γιατί ο άλλος μπορεί να μη γουστάρει να μάθει... αλλά αυτοί που θα επιλέξουν να μάθουν τουλάχιστον ένα όργανο, να έχει όργανα το σχολείο... Θα μου πεις που θα τα βρεις; Πρέπει να βρεις λεφτά! Εεε για όποιον θέλει να μάθει ένα όργανο να πει το σχολείο ξερω γω αυτά είναι τα όργανα!	Επιλογή του καθενός να μάθει, να έχει όργανα το σχολείο, εκμάθηση οργάνου για όποιον θέλει	Προσωπική επιλογή για τον καθένα Όργανα στο σχολείο, εκμάθηση
Κ: Εντάξει και με τις ώρες που έχουμε γιατί... όσο να ναι ένα όργανο χρειάζεται και κάποια προετοιμασία, κάποιες ώρες διδασκαλίας που μπορεί να μην τις έχουμε στο σχολείο, ιδίως όταν είναι πολλά άτομα μες στην αίθουσα... αλλιώς εμείς που ήμασταν 3 κι αλλιώς να είναι τώρα το λιγότερο 15 παιδιά τώρα μέσα... αλλά θα μπορούσαμε να μάθουμε γενικές γνώσεις πάνω στη μουσική δηλαδή αυτά τα ας πούμε είδη της μουσικής λίγο, ιστορία της μουσικής αλλά με ενδιαφέρον τρόπο χωρίς να το έχουμε ως άλλη μια ιστορία, δηλαδή να ακούμε παράλληλα κομμάτια, να φέρνει ο καθένας απ' το σπίτι του κομμάτια που του αρέσουνε, να βλέπουμε στίχους και τέτοια πράγματα!	Προετοιμασία και ώρες διδασκαλίας για όργανα Πολλά άτομα στην αίθουσα, εμείς (στο πρόγραμμα είμασταν τρία άτομα) Γενικές γνώσεις όπως ιστορία της μουσικής με ενδιαφέρον τρόπο, ακρόαση μουσικής από μουσικές προτιμήσεις, στίχοι	Ωρες διδασκαλίας για εκμάθηση οργάνου Σύγκριση προγράμματος με αίθουσα σχολείου Γενικές γνώσεις μουσικής Μουσικές προτιμήσεις

Πιστεύετε ότι η λύση για κάποιον που θέλει να μάθει παραπάνω πράγματα είναι να πάει στο μουσικό σχολείο ή θα μπορούσε να πάρει και κάποιες γνώσεις στο γενικό;		
Κ: Ανάλογα πόσο καλά θέλεις να μάθει πιστεύω...υπάρχουν νομίζω πλέον με την τεχνολογία μέσω twitter που μπορούμε να βρούμε εε πράγματα και να μας βοηθήσουν να μάθουμε κάποιο όργανο κυρίως την κιθάρα πιστεύω, τουλάχιστον τραγούδια κι επίσης από φίλους μπορούμε να μάθουμε και γω τώρα δηλαδή όσο μπορώ να δείξω κάποιες συγχωρδίες τις δείχνω ας πούμε δηλαδή... μπορούμε και έτσι παρείστικα να μαθαίνουμε δεν είναι ανάγκη να μάθεις απ'το σχολείο και μετά αν κάποιος θέλει πιο εντατικά αυτό...	Μέσω τεχνολογίας υλικό για εκμάθηση Υλικό για κιθάρα και τραγούδια, εκμάθηση από φίλους με παρείστικο τρόπο, όχι απαραίτητα απ'το σχολείο εκτός αν θες να μάθεις πιο εντατικά πράγματα.	Τεχνολογία και διαδίκτυο Εκμάθηση κιθάρας από Internet ή φίλους Εκμάθηση μέσω παρέας, όχι σχολείου

4)

Γιατί επιλέξατε την κιθάρα ως όργανο;		
Σ: Βασικά εγώ ήθελα και είπα why not? Από κει και πέρα...ήθελα να μάθω να παίζω, απ'το να μάθω μόνος μου είπα why not, πάμε εκεί...	Ήθελα να μάθω να παίζω, γιατί όχι; απ'το να μάθω μόνος	Επιλογή κιθάρας λόγω προτίμησης

Μ: Εμένα πάντα μου άρεσε η κιθάρα, μου είχε δείξει λίγο ο θείος μου που παίζει κιθάρα και συνέχισα μετά εγώ με το ίντερνετ λίγο, πριν έρθω μαζί σας. Και μετά, όταν έμαθα ότι κάνετε κι εσείς, είπα να έρθω για να μάθω λίγο παραπάνω.	Μου άρεσε πάντα η κιθάρα, ήξερα λίγο από γνωστούς και ίντερνετ, ήθελα να μάθω παραπάνω	Επιλογή κιθάρας λόγω προτίμησης
Κ: Εγώ την είχα επιλέξει πιο παλιά γιατί μπορούσα πολύ να την παίρνω πιο εύκολα, δηλαδή αυτό, βγαίνεις κάπου, την έχεις μαζί σου, βγάζεις-παίζεις. Γενικά μου άρεσε που μπορείς να παίζεις πολλά είδη μουσικής. Εννοώ ότι μπορούμε να παίζουμε και μπαλάντες ροκ και κλασσική, ισπανική και σύγχρονη μουσική, εεε κάτι που μπορεί να μην ακούγεται τόσο ωραία σε άλλα όργανα, τόση γκάμα τουλάχιστον και γενικά εντάξει είχα μια αγάπη...γενικά μου άρεσε και οι τραγουδιστές που είχανε κιθάρα και τέτοια, λίγο αυτό το στιλάκι, οπότε ήταν κι αυτό. Οπότε είχα ξεκινήσει με την κλασσική και μετά εφόσον δεν είχα και πολύ χρόνο στην Γ'λυκείου να συνεχίσω, μου άρεσε όλο αυτό με την ομάδα, επειδή δεν είχα ασχοληθεί τόσο με το τραγούδι πιο πριν, και έτσι είπα: να μια ευκαιρία να έρθω και να δω αυτό τον τομέα τέλος πάντων	Εύκολη για μεταφορά και άμεσο παίξιμο, παίζεις πολλά είδη μουσικής Τραγουδιστές που παίζουν κιθάρα Έλλειψη χρόνου, ομάδα ως θετικό αποτέλεσμα, τραγούδι	Τα πλεονεκτήματα της κιθάρας ως μουσικό όργανο Καλλιτέχνες που παίζουν κιθάρα ως πρότυπα

5)

Κατά πόσο πιστεύετε ότι έχει αλλάξει η επαφή σας με τη μουσική μετά το πρόγραμμα;; Έχουν περάσει και 2 χρόνια από τότε... Πιστεύετε ότι άλλαξε;		
Σ: Καλά, αυτό εννοείται...		Σχόλιο
Μ: Ε, ναι απ' τη στιγμή που κάναμε και είμασταν ομαδικά... εεε ήταν κάπως διαφορετικά και κάπως καλύτερα, που είδαμε πως ήταν να παίζουμε όλοι μαζί σαν σύνολο, σαν ομάδα... Ήταν σχετικά καλό αυτό για να συνεχίσω και στο μέλλον...	Ομάδα, σύνολο, μελλοντική ενασχόληση	Η ομάδα σαν σύνολο
Κ: Να τραγουδάμε πιο δυνατά κι αυτά... Νομίζω ήμουν λίγο λίγο... τα έλεγα ψιθυριστά όλα αυτά... Και η συναυλία που κάναμε στο Πλους όλοι μαζί... Και σε πάρτυ που πήγαινα εκείνη τη χρονιά, κατ'ευθείαν δε φοβόμουν να βγάλω την κιθάρα, πιο πριν ήμουν λίγο μαζεμένη!	Τραγουδούσα πιο δυνατά, έπαιζα κιθάρα μπροστά σε άλλους (σε σχέση με παλιότερα)	Η μουσική ως βοηθός στην εξωστρέφεια

6)

Θα προτιμούσατε το μάθημα να είχε γίνει ατομικά;;		
(Όλοι): Όχι	Αρνητική απάντηση στην ερώτηση	Σχόλιο
Σ: Γιατί μαθαίνεις να συνεργάζεσαι με τον άλλον, ενώ όταν είσαι μόνος σου πας με τα νερά σου, πας με το ρυθμό σου, όταν είσαι με τους άλλους πρέπει να υπάρχει ένας γενικός ρυθμός... πηγαίνεις με	Συνεργασία με άλλους, μόνος έχεις άλλους ρυθμούς	Συνεργασία σε σύγκριση με την ατομική εκμάθηση

τον άλλον κι όχι ο καθένας όπως του αρέσει.		
Κ: Έχει ο καθένας κάποιες γνώμες, δηλαδή κάποια τραγούδια, τα είχαμε βελτιώσει με κάποιες ιδέες που είχαν πει τα άλλα παιδιά, κάποια κόλπα που κάναμε σε κάθε κομμάτι και εντάξει, δεν είμασταν και πολλά άτομα (ώστε) να μην υπάρχει προσοχή στον καθένα ξεχωριστά. Αλλά και μπορούσαμε όλοι να συνεισφέρουμε για να πάει μπροστά η ομάδα	Γνώμες, βελτίωση κομματιών, όχι πολλά άτομα, ισορροπία και προσοχή στον καθένα, συνεισφορά ως ομάδα	Ιδέες και συνεισφορά στην ομάδα
Μ: Ήθελα να πω ότι ήταν καλύτερα που ήμασταν ομαδικά, ενώ αν ήταν ένα μόνο άτομο θα ήταν λίγο πιο... δεν θα υπήρχε τόση πολλή φαντασία για να παίζουμε το κομμάτι.	Καλύτερα ομαδικά, όχι πολύ φαντασία με ένα άτομο	Πλεονεκτήματα ομαδικών μαθημάτων Έλλειψη φαντασίας στα ατομικά μαθήματα
Πιστεύετε ότι εάν υπήρχαν παραπάνω άτομα θα υπήρχε πρόβλημα;		
Σ: Μπορεί γιατί όταν είναι πολλά άτομα υπάρχουν πολλές διαφορετικές απόψεις και θα γινόταν ένα μπέρδεμα εγώ πιστεύω.	Πολλά άτομα, διαφορετικές απόψεις, μπέρδεμα	Δυσλειτουργία σε ομάδες πολλών ατόμων
Μ: Και διαφωνίες...	Διαφωνίες	Σχόλιο
Κ: Και πολύ δουλειά στο σπίτι (...) Θα χάναμε χρόνο με το τι να παίζει ο καθένας εκεί που κολλάει, δηλαδή θυμάμαι κάποια ρυθμικά, που εγώ είχα κάποιο θέμα κάποια στιγμή έπαιζα με σένα λίγο Γεωργία, και το βρίσκαμε.. Έμπαινα μετά σε όλη την ομάδα.	Χάσιμο χρόνου, δουλειά στο σπίτι, προβλήματα με ρυθμό, ομάδα	Δυσλειτουργία σε ομάδες πολλών ατόμων Λύση τεχνικών προβλημάτων και συμμετοχή στην ομάδα

7)

Κατά πόσο πιστεύετε ότι ανταποκρίθηκε το ρεπερτόριο στις προτιμήσεις σας;		
Μ: Από τότε που μας βάλατε τα κομμάτια αυτά, ξεκίνησα ν' ακούω παραπάνω εναλλακτικό ροκ και τ'ακούω παραπάνω αυτά τώρα. Θυμάμαι τότε άκουγα Beatles, One direction, τέτοια... Τώρα δεν τα πολυακούω, ακούω ροκ εναλλακτικά ή opening από anime ή και έντεχνα ελληνικά, αλλά έχουν αλλάξει λίγο τα γούστα μου στη μουσική	Ρεπερτόριο, μουσικές προτιμήσεις, εναλλακτικό ροκ, opening από anime, αλλαγή γούστου	Μουσικές προτιμήσεις Opening (anime) Αλλαγή στις προτιμήσεις
Ε: Αυτό θα σας ρωτούσα τώρα;; Ακούτε τα ίδια τραγούδια με τότε;;		
Κ: Εγώ γενικά, ήτανε μες στα γούστα μου αυτά που είχαμε παίξει. Ήτανε σχεδόν 100% του γούστου μου τα τραγούδια. Ακόμα ακούω αυτά τα είδη, ροκ και τέτοια όχι τόσο, πιο πολύ έτσι ροκ από ελληνικά, έντεχνα κι έτσι...	Ανταπόκριση στα γούστα μου, ακούω ακόμη αυτά τα είδη	Ανταπόκριση ρεπερτορίου στις προτιμήσεις
Σ: Εγώ άκουγα Imagine dragons. Αλλά τώρα έχω αλλάξει φουλ! Δηλαδή τα τραγούδια που κάναμε, εντάξει, κάποια μου άρεσαν, κάποια δε μ'άρεσαν... Απλά τώρα τα έχω απορρίψει όλα κι έχω πάει στο nightcore και opening από anime, άντε κ λίγο ed sheeran	Αλλαγή στις μουσ. Προτιμήσεις κάποια τραγούδια μου άρεσαν, κάποια όχι, απόρριψη όλων, nightcore, opening από anime	Ρεπερτόριο και προτιμήσεις Μουσικές προτιμήσεις Nightcore Opening (anime)

8)

Παίζετε κιθάρα κι αν ναι, με ποιό κούρδισμα;		
---	--	--

Σ: Εγώ την κιθάρα την έχω εδώ Και παίζω με το κανονικό	Κιθάρα εδώ	Κιθάρα με κανονικό κούρδισμα
Όλοι: Με το κανονικό!		
Κ: Γενικά τα τραγούδια που παίζαμε, τα γυρνάω στο κανονικό...	Τραγούδια που κάναμε, στο κανονικό κούρδισμα	Κιθάρα με κανονικό κούρδισμα
Σ: Εγώ για να πω την αλήθεια, βαριέμαι να αλλάξω κούρδισμα...	Βαριέμαι ν' αλλάξω	Σχόλιο
Κ: Τα βλέπουμε απ' το Internet που είναι όλα στο κανονικό και ψάχνουμε.	Ιντερνετ, κανονικό κούρδισμα	Υλικό στο Internet με το κανονικό κούρδισμα

9)

Πώς σας φάνηκε η εμπειρία που παίζατε μπροστά σε κοινό;		
Κ: Είχαμε ανθρώπους που τους ξέραμε κι εννοείται πως θα χειροκροτάνε (...) κι ας είχαμε άγχος. Αλλά πιστεύω ήταν μια ωραία εμπειρία.	Άνθρωποι που ξέραμε, άγχος, ωραία εμπειρία	Εμπύκωση Άγχος Ωραία εμπειρία
Μ: Έχω ξαναπαίξει κι άλλες φορές μπροστά σε κόσμο, όταν παίζαμε μαζί, ήταν η πρώτη φορά που έπαιξα τραγουδώντας και παίζοντας κιθάρα. Αλλά εντάξει το βρήκα...	Έχω ξαναπαίξει σε κόσμο, πρώτη φορά με κιθάρα και τραγούδι	Κιθάρα σε κοινό
Κ: Το άγχος νομίζω θα υπάρχει πάντα! Αλλά σίγουρα με τον καιρό, μπορούμε να το δουλεύουμε.	Άγχος, πάντα θα υπάρχει, μπορούμε να το δουλεύουμε	Άγχος και διαχείριση

